

របាយការណ៍ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ឆ្នាំ ២០១២

សេចក្តីសង្ខេប

ប្រទេសកម្ពុជាជាប្រទេសប្រកាន់របបរាជានិយមអាស្រ័យធម្មនុញ្ញ ដែលមានរដ្ឋាភិបាលមួយកើត ចេញតាមរយៈការបោះឆ្នោតសភា ។ នៅក្នុងការបោះឆ្នោតកាលពីពេលថ្មីៗបំផុតនេះ ដែលរៀបចំឡើងនៅ ឆ្នាំ២០០៨ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា (CPP) បានឈ្នះចំនួន ៩០ អាសនៈ ក្នុងចំណោមអាសនៈរដ្ឋសភាចំនួន ១២៣ អាសនៈ ។ អ្នកសង្កេតការណ៍ភាគច្រើនបានវាយតម្លៃថា ដំណើរការបោះឆ្នោតនេះមានភាពប្រសើរ ជាងការបោះឆ្នោតកាលពីពេលកន្លងទៅ ប៉ុន្តែមិនទាន់បំពេញតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិទាំងស្រុងនៅឡើយទេ ។ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាបានប្រមូលការគ្រប់គ្រងផ្នែកទាំងបីនៃរដ្ឋាភិបាល និងស្ថាប័នជាតិដទៃទៀត ដោយ អំណាចភាគច្រើនត្រូវបានប្រមូលផ្តុំនៅក្នុងដៃរបស់នាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន ។ កងកម្លាំងសន្តិសុខស្ថិតនៅ ក្រោមអាជ្ញាធរស៊ីវិល ។

ប្រព័ន្ធតុលាការខ្សោយ ដែលពេលខ្លះមិនបានផ្តល់ការកាត់ក្តីបានត្រឹមត្រូវ នៅតែជាបញ្ហាផ្នែកសិទ្ធិ មនុស្សធំជាងគេមួយ។ តុលាការខ្វះធនធានមនុស្ស និងធនធានថវិកា ប្រព្រឹត្តិអំពើពុករលួយ ហើយស្ថិតនៅ ក្រោមឥទ្ធិពលអ្នកនយោបាយ។ កង្វះប្រសិទ្ធភាពរបស់តុលាការក្នុងការកាត់ក្តីក្នុងជំហេះដីធ្លី ការដែលរដ្ឋាភិ បាលផ្តល់សម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច ដោយរួមមានមន្ត្រីគណបក្សកាន់អំណាចផង បានបណ្តាលអោយមានជំហេះ ដែលពេលខ្លះ ប្រកបដោយហិង្សាផង នៅគ្រប់ខេត្ត។ ការបន្តចាត់ទុកការបរិហារកេរ្តិ៍ និងការផ្តល់ព័ត៌មាន មិនពិតថា ស្ថិតក្នុងបទព្រហ្មទណ្ឌ និងការបកស្រាយក្នុងលក្ខណៈទូលំទូលាយទៅលើការញុះញង់ព្រហ្មទណ្ឌ បានរឹតត្បិតសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិ។

តាមការរាយការណ៍មក កម្លាំងសន្តិសុខបានធ្វើឃាតមនុស្ស តាមអំពើចិត្ត។ ឆ្នាំគុក និងនគរបាល ប្រព្រឹត្តិបទរំលោភទៅលើអ្នកជាប់ឃុំ ដែលជាញឹកញាប់ដើម្បីគ្រាបសង្កត់អោយសារភាព ចំណែកស្ថានភាព ពន្ធនាគារមានលក្ខណៈយ៉ាប់ខ្លាំង ។ អ្នកតាមដានស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សបានរាយការណ៍ពីការចាប់ខ្លួនមនុស្ស មិនត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ និងការឃុំខ្លួនមុនពេលជំនុំជម្រះក្តីមានរយៈពេលយូរ។ ជាញឹកញាប់ រដ្ឋាភិបាល ជ្រៀតជ្រែកសេរីភាពក្នុងការជួបប្រជុំគ្នា ។ អំពើពុករលួយមានលក្ខណៈរឹករាលដាល ស្ថាប័នផ្នែកសិទ្ធិមនុស្ស របស់រដ្ឋាភិបាល តាមការរាយការណ៍មក គឺគ្មានប្រសិទ្ធភាព ហើយការរើសអើង និងការជួញដូរមនុស្ស ស្ត្រី និងកុមារនៅតែមានជាបន្ត។ អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ និងការរំលោភបំពានកុមារបានកើតមានឡើង ហើយការ អប់រំសំរាប់កុមារមិនគ្រប់គ្រាន់ទេ។

រដ្ឋាភិបាលបានកាត់ទោសមន្ត្រីដែលបានប្រព្រឹត្តបទរំលោភ តែនិទណ្ឌភាពចំពោះអំពើពុករលួយ និង ការរំលោភដទៃទៀតនៅតែមានជាបន្ត។

ផ្នែកទី១ ៖ ការគោរពតាមច្បាប់របស់បណ្តាញ រួមទាំងសេរីភាពរួចផុតពី ៖

ក. ការដកហូតជំនួយសេរីចិត្ត ឬដោយខុសច្បាប់

មានរបាយការណ៍ថា កងកម្លាំងសន្តិសុខបានធ្វើឃាតតាមអំពើចិត្ត ឬដោយខុសច្បាប់។ នៅថ្ងៃទី ២៦ ខែមេសា ឈ្មោះ ឈុត រុទ្ធី ដែលជាសកម្មជនបរិស្ថានលេចធ្លោមួយរូប ត្រូវបានបាញ់សំលាប់ ក្នុងពេល លោកធ្វើការស៊ើបអង្កេតលើសកម្មភាពកាប់ឈើដោយខុសច្បាប់របស់ក្រុមហ៊ុន Timbergreen Company នៅស្រុកមណ្ឌលសីម៉ា ខេត្តកោះកុង។ គណកម្មាធិការចម្រុះមួយរបស់រដ្ឋាភិបាលបានធ្វើការស៊ើបអង្កេតទៅ លើការស្លាប់នោះ ហើយបានសន្និដ្ឋានថា ឈុត រុទ្ធីត្រូវបានបាញ់សំលាប់ដោយសមាជិកកងរាជអាវុធហត្ថ ម្នាក់ ឈ្មោះ អ៊ុន រតនា បន្ទាប់ពីមានការប្រកែកគ្នាយ៉ាងខ្លាំង។ បើតាមរបាយការណ៍របស់រដ្ឋាភិបាល ឈ្មោះ បូរីត្ម ដែលជាឆ្នាំសន្តិសុខអោយក្រុមហ៊ុន Timbergreen Company បានបាញ់ស្លាប់ឈ្មោះ អ៊ុន រតនាដោយ អចេតនា ក្នុងពេលដែលគាត់ខំដកអាវុធពីឈ្មោះ អ៊ុន រតនា។ ក្នុងរឿងនេះ ឈ្មោះ បូរីត្មត្រូវជាប់ពន្ធនាគារ ចំនួន ២ ឆ្នាំ។ ពីដំបូង អ្នកស៊ើបអង្កេតពីខាងយោធាបានធ្វើការបកស្រាយជាបន្តបន្ទាប់ទៅលើការស្លាប់នោះ ដោយមានលក្ខណៈផ្ទុយគ្នា តែអ្នកសង្កេតការភាគច្រើនយល់ស្របគ្នាថា ថ្វីបើការពន្យល់នានារបស់រដ្ឋាភិ បាលគ្មានលក្ខណៈគួរអោយជឿក្តី តែការសំលាប់នោះហាក់គ្មានការគ្រោងទុកជាមុន ឬដោយសារមូលហេតុ នយោបាយឡើយ។

នៅថ្ងៃទី ១៦ ខែឧសភា កងកម្លាំងនគរបាល និងយោធាបានប៉ះទង្គិចជាមួយអ្នកភូមិមួយនៅខេត្ត ក្រចេះ ដែលតាមសេចក្តីរបាយការណ៍មកថា មានប្រើស្នា និងពូថៅ នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃការប៉ុនប៉ងបណ្តេញ ចេញមួយពីដីធ្លី។ សាក្សីបាននិយាយថា កំលាំងសន្តិសុខរបស់រដ្ឋាភិបាលបានសំរុកចូលទៅក្នុងភូមិ ហើយបាន បាញ់កាំភ្លើងស្វ័យប្រវត្តិ។ កុមារីអាយុ ១៤ ឆ្នាំ ឈ្មោះ ហេង ចាន់ថា បានស្លាប់ដោយសារគ្រាប់ហោះមកត្រូវ ក្នុងពេលដែលនាងព្យាយាមលាក់ខ្លួននៅក្នុងផ្ទះ។ រដ្ឋាភិបាលមិនបានអនុញ្ញាតអោយសង្គមស៊ីវិលធ្វើការ សង្កេតការណ៍លើប្រតិបត្តិការនោះទេ ហើយតំបន់នោះត្រូវបានបិទដោយកំលាំងប្រដាប់អាវុធ។ គ្មានការ ស៊ើបអង្កេតទៅលើការសំលាប់នោះទេ ហើយអ្នកបាញ់ក៏មិនត្រូវបានវែកមុខដែរ។ រដ្ឋាភិបាលបានអះអាងថា ប្រតិបត្តិការនោះគឺដើម្បីកំទេចចលនាអប្បកម្មន៍ ដែលដឹកនាំដោយមេដឹកនាំសហគមន៍ ឈ្មោះ ប៊ុន រដ្ឋា (សូម មើលផ្នែក ខ ក)។

គ្មានការវិវត្តន៍ទាក់ទងនឹងការសំលាប់ឈ្មោះ ឡេង រិន នៅស្រុកសំឡូត ខេត្តបាត់ដំបងទេ ក្នុងអំឡុង ពេលនៃការប៉ុនប៉ងចាប់ខ្លួនមិនបានសំរេច នៅខែមីនា ឆ្នាំ ២០១១។ គិម រិន ដែលជាមេនគរបាលស្តីទី ហើយ ដែលត្រូវបានគេនិយាយថា មានការពាក់ព័ន្ធនឹងការបាញ់សំលាប់នោះ នៅមានសេរីភាព និងនៅធ្វើការជា ធម្មតា។

ខ. ការធានាខ្លួន

គ្មានសេចក្តីរាយការណ៍ពីការបាត់ខ្លួនដោយសារមូលហេតុនយោបាយឡើយ។

គ. ការធ្វើទារុណកម្ម និងការប្រព្រឹត្ត ឬទណ្ឌកម្មបណ្តាមបណ្តោះអាសន្ន ឬយោងយោងនៃឡេង

រដ្ឋធម្មនុញ្ញហាមប្រាមទង្វើបែបនេះ តែការវាយតប់ និងទំរង់ដទៃទៀតនៃការធ្វើបាបលើរូបរាងកាយ ទៅលើអ្នកជាប់ឃុំរបស់នគរបាល និងអ្នកជាប់ពន្ធនាគារនៅតែមានជាបន្ត ថ្វីបើតាមរបាយការណ៍មក ចំនួន មានការថយចុះពីឆ្នាំ ២០១១ ក្តី។

មានរបាយការណ៍ដែលអាចទុកចិត្តបានថា មន្ត្រីកងរាជអាវុធហត្ថ និងនគរបាលស៊ីវិលបានធ្វើ ទារុណកម្មលើរាងកាយ និងផ្លូវចិត្ត ហើយមានពេលខ្លះ វាយដុំយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើជនដែលត្រូវឃុំខ្លួនដោយ សារបទព្រហ្មទណ្ឌទៀតផង ជាពិសេសនៅអំឡុងពេលសួរចម្លើយ ។ គិតមកដល់ខែវិច្ឆិកា អង្គការមិនមែន រដ្ឋាភិបាលបានរាយការណ៍ថា អាជ្ញាធរបានធ្វើទារុណកម្មទៅលើអ្នកជាប់ពន្ធនាគារចំនួនយ៉ាងហោចណាស់ ៩៧ នាក់ * ៩២ នាក់នៅក្រោមការឃុំខ្លួនរបស់នគរបាល និង ៥ នាក់ទៀត នៅក្នុងពន្ធនាគារ ។ ការទាត់ធាក់ ការដាច់ និងការវាយវាត់ដោយកាំភ្លើងខ្លីគឺជាវិធីរំលោភបំពានលើរូបរាងកាយដែលកើតមានឡើងច្រើនជាង គេ ប៉ុន្តែបច្ចេកទេសធ្វើទារុណកម្មនេះក៏មានបញ្ចូលការធាក់ខ្សែភ្លើង ការធ្វើ អោយថប់ដង្ហើម និងការវាយនឹង ខ្សែភ្លើងផងដែរ ។ អង្គការ NGO នានាបានរាយការណ៍ថា ជារឿងធម្មតា ដែលនគរបាលធ្វើទារុណកម្មលើ ជនសង្ស័យ ដែលត្រូវឃុំខ្លួនរហូតទាល់តែអ្នកទាំងនេះសារភាពថាបានប្រព្រឹត្តកំហុស ។ តុលាការយកការ សារភាពដោយបង្ខំធ្វើជាភស្តុតាងស្របច្បាប់នៅអំឡុងពេលជំនុំជម្រះក្តី ទោះបីជាច្បាប់ហាមមិនអោយយក ជាការបានក្តី ។

គ្មានការវិវត្តន៍ទាក់ទងនឹងករណីកាលពីខែមីនា ឆ្នាំ២០១១ ដែលមានទាក់ទិននឹងមន្ត្រីនគរបាល ២ នាក់ នៅខេត្តព្រះសីហនុ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថា បានវាយដំជនសង្ស័យម្នាក់ ដើម្បីបង្ខំអោយសារភាព ពីការចូលរួមវាយតប់គ្នានៅតាមផ្លូវ។ ករណីនេះនៅមិនទាន់មានការកំណត់ថ្ងៃខែបើកសវនាការនៅឡើយទេ។

ក្នុងឆ្នាំនៃរបាយការណ៍ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលខ្មែរផ្នែកសិទ្ធិមនុស្ស និងអភិវឌ្ឍន៍ ដែលមាន ឈ្មោះថា អាដហុក បានរាយការណ៍ពីករណីចំនួន ៨៤ ដែលក្នុងនោះ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ភ្នាក់ងាររដ្ឋាភិបាល ឬអង្គរក្សឯកជនរបស់មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលបានប្រើកំលាំងទៅលើជនស៊ីវិល។ បើប្រៀបធៀបនឹងឆ្នាំ ២០១១ ដែល មាន ១០៨ ករណី។ ក្នុងករណីខ្លះ នគរបាលបានប្រើកំលាំងដើម្បីទប់ទល់នឹងការគំរាមប្រើហិង្សា ឬអំពើ ហិង្សារបស់អ្នកធ្វើបាតុកម្ម។ ក្នុងករណីខ្លះទៀត នគរបាលបានប្រើកំលាំងប្រឆាំងនឹងអ្នកធ្វើបាតុកម្មអហិង្សា បន្ទាប់ពីអ្នកធ្វើបាតុកម្មធ្វើអោយវិនាសដល់ចរាចរតាមផ្លូវ ហើយមិនព្រមបំបែកគ្នាតាមការបញ្ជា។

មានមជ្ឈមណ្ឌលបណ្តុះបណ្តាលបច្ច័យរបស់រដ្ឋាភិបាលចំនួន ១១។ អ្នកសង្កេតការភាគច្រើនបានយល់ ស្របថា ភាគច្រើននៃអ្នកដែលត្រូវបានយកមកឃុំនៅទីនេះគឺត្រូវបានឃុំដោយបង្ខំ ឬធ្វើនៅមណ្ឌល ដោយ សមត្ថកិច្ច ឬសមាជិកគ្រួសារ ហើយយល់ស្របផងដែរថា ប្រហែល ១ ភាគ ៣ នៃអ្នកដែលជាប់នៅក្នុង មណ្ឌលមានអាយុក្រោម ១៨ ឆ្នាំ។ បុគ្គលិកក្នុងមណ្ឌលជាញឹកញាប់ប្រើវិធីបង្ខំ ដើម្បី “គ្រប់គ្រង” ទៅលើអ្នក ជាប់ក្នុងនោះ ដូចជាចងពួកគេ ឬអោយហាត់ប្រាណយ៉ាងខ្លាំង ឬប្រើខ្សែភ្លើងឆក់។ ថ្នាក់ដឹកនាំរដ្ឋាភិបាល ទទួលស្គាល់សារៈសំខាន់នៃការព្យាបាលការញៀនថ្នាំ ដែលត្រូវបានចាត់ទុកថា ជារឿងសុខភាព ជាជាង រឿងព្រហ្មទណ្ឌ តែគ្មានចាត់វិធានការច្រើនដូចការនិយាយនោះទេ។

ស្ថានភាពពន្ធនាគារ និងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំខ្លួន

ស្ថានភាពពន្ធនាគារមិនសមស្របតាមបទដ្ឋានអន្តរជាតិឡើយ ។ ស្ថានភាពជាច្រើននៅតែមាន លក្ខណៈយ៉ាប់ និងគម្រាមកំហែងដល់អាយុជីវិតទៀតផង ។ អង្គការសិទ្ធិមនុស្សនានាបានលើកឡើងពី បញ្ហាធ្ងន់ធ្ងរមួយចំនួន រួមមានដូចជាស្ថានភាពចង្អៀតណែនខ្លាំងពេក បញ្ហាសុខភាព ព្រមទាំងអនាម័យ បរិស្ថាន កង្វះអាហារ និងទឹក កង្វះអាហារូបត្ថម្ភ និងសន្តិសុខមិនល្អ ។

ទិដ្ឋភាពទឹកផ្លែឆ្នាំង៖ យោងតាមនាយកដ្ឋានពន្ធនាគារនៃក្រសួងមហាផ្ទៃ ដោយគិតត្រឹមខែវិច្ឆិកា មានអ្នកទោស និងអ្នកជាប់ពន្ធនាគារ ចំនួន ១៥ ៣៩៧ នាក់ ដែលក្នុងនោះមានស្ត្រីចំនួន ១ ២៦១ នាក់ និងកុមារចំនួន ៤៦២ នាក់ ។ មានពន្ធនាគារចំនួន ២៧ នៅទូទាំងប្រទេស ដែលបានបង្កើតឡើងដើម្បីដាក់អ្នកជាប់ពន្ធនាគារ និងអ្នក ជាប់ឃុំរហូតដល់ ១១ ០០០ នាក់ ។ មានរបាយការណ៍ដែលលើកឡើងថា នៅក្នុងពន្ធនាគារមួយចំនួន បន្ទប់ ដែលមានទំហំ ៤០ គុណនឹង ២០ហ្វីត បានដាក់អ្នកជាប់ពន្ធនាគាររហូតដល់ទៅ ១១០ នាក់ ។

នៅក្នុងពន្ធនាគារភាគច្រើន គ្មានការដាក់អោយនៅដាច់ពីគ្នាទេរវាងអ្នកទោសជាមនុស្សពេញវ័យ និង អ្នកទោសជាកុមារ រវាងប្រុស និងស្ត្រី ឬរវាងអ្នកទោសធ្ងន់ និងអ្នកទោសស្រាលទេ។ អ្នកជាប់ឃុំដែលមិន

ទាន់បានកាត់ក្តី និងអ្នកដែលត្រូវបានតុលាការកាត់ក្តីហើយ ជាធម្មតា ត្រូវបានគេដាក់អោយនៅឡឡំគ្នា។ បើ យោងតាមស្ថិតិរបស់រដ្ឋាភិបាល ដោយគិតមកត្រឹមខែវិច្ឆិកា មនុស្សប្រមាណ ២៣% នៅក្នុងពន្ធនាគារតាម ខេត្ត ក្រុងមិនទាន់ត្រូវបានតុលាការកាត់ទោសនៅឡើយទេ។

នាយកដ្ឋានពន្ធនាគារបានរាយការណ៍ថា ដោយគិតមកត្រឹមខែវិច្ឆិកា មានអ្នកជាប់ពន្ធនាគារចំនួន ៤៦ នាក់បានស្លាប់ក្នុងពន្ធនាគារ។ នគរបាលបានអះអាងថា គេបានធ្វើការស៊ើបអង្កេត ហើយបានរកឃើញ ថា ការស្លាប់គឺបណ្តាលមកពីការមានជំងឺពីមុនមក ឬជំងឺដទៃទៀត ។

អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលក្នុងស្រុកមួយបានអះអាងថា របបអាហារសម្រាប់អ្នកជាប់ពន្ធនាគារ និងរបស់ចាំបាច់ផ្សេងៗទៀត តែនៅតែមិនគ្រប់គ្រាន់ទេ។ អ្នកសង្កេតការណ៍បានបន្តរាយការណ៍ថា របប សំរាប់ទិញអាហារសំរាប់អ្នកទោស ពេលខ្លះ ត្រូវបានកិបកេងយក ដែលជាធ្វើអោយកង្វះអាហារូបត្ថម្ភ និង ជំងឺអ្នកទោសមានកាន់តែច្រើន។ អ្នកទោសមានទឹកស្អាតប្រើប្រាស់។

រដ្ឋបាល៖ គ្មានការធ្វើកំណត់ហេតុគ្រប់គ្រាន់ស្តីពីអ្នកទោសទេ។ អាជ្ញាធរមិនបានប្រើវិធីផ្សេងក្រៅពីការដាក់ គុកទេ សំរាប់ជនល្មើសអហិង្សា។ ការធានាអោយនៅក្រៅឃុំមិនសូវមានគេអនុវត្តទេ ហើយនៅដំណាច់ឆ្នាំ នៃរបាយការណ៍នេះ អាជ្ញាធរមិនបានអនុវត្តប្រព័ន្ធនៃការដោះលែងដោយមានលក្ខខណ្ឌមុនកំណត់ត្រូវដោះ លែង (Parole system) ដូចដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតនៅក្នុងក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌទេ។ តំណាងអង្គការមិន មែនរដ្ឋាភិបាលខ្មែរមួយបានសង្កេតឃើញថា រដ្ឋាភិបាលខ្មែរសមត្ថភាពចាំបាច់សំរាប់អនុវត្តកម្មវិធីបែបនេះ។ ថ្វីបើគ្មានមន្ត្រីសំរាប់ធ្វើការសិក្សាលើបណ្តឹងរបស់ពលរដ្ឋប្រចាំនៅក្នុងពន្ធនាគារក្តី តែអ្នកទោសអាចដាក់ បណ្តឹងទៅតុលាការបាន។ អ្នកទោស និងអ្នកជាប់ការឃុំឃាំងជាធម្មតា ត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយជួបជាមួយ អ្នកទៅមើល តែអង្គការសិទ្ធិមនុស្សបានអះអាងថា ពេលខ្លះគ្រួសារត្រូវផ្តល់សំណូកដល់មន្ត្រីពន្ធនាគារ ដើម្បី បានសួរសុខទុក្ខអ្នកជាប់ពន្ធនាគារ ឬត្រូវផ្តល់ស្បៀងអាហារ និងរបស់របរចាំបាច់ដទៃទៀត ។ អង្គការមិន មែនរដ្ឋាភិបាលនានាបានអះអាងពីដំណើររឿងថា អ្នកជាប់ពន្ធនាគារដែលគ្រួសាររបស់ខ្លួនបានផ្តល់សំណូក ដល់អាជ្ញាធរពន្ធនាគារ បានទទួលការអនុគ្រោះ រួមមានដូចជាក្នុងការជួបអ្នកមកសួរសុខទុក្ខ ការផ្ទេរទៅក្នុង បន្ទប់ប្រសើរជាងមុន និងឱកាសបានចាកចេញពីក្នុងបន្ទប់នៅពេលថ្ងៃ ជាដើម ។

មានរបាយការណ៍គួរអោយជឿទុកចិត្តបានថា ជាញឹកញាប់ មន្ត្រីបានទាមទារប្រាក់សំណូកមុននឹង អនុញ្ញាតអោយអ្នកជាប់ពន្ធនាគារចូលរួមការជំនុំជម្រះក្តី ឬសវនាការឧទ្ធរណ៍ និងមុនពេលដោះលែងអ្នកជាប់ ពន្ធនាគារដែលបានបញ្ចប់អាណត្តិជាប់ពន្ធនាគាររបស់ខ្លួនពេញលេញហើយនោះ ។

អ្នកទោស និងអ្នកជាប់ឃុំត្រូវបានអនុញ្ញាតអោយគោរពសាសនារបស់គេ។

អ្នកទោសអាចដាក់បណ្តឹងស្តីពីការរំលោភបំពានទៅតុលាការ តាមរយៈមេធាវី ដោយមិនមានការត្រួតពិនិត្យកែប្រែឡើយ។ តែអ្នកទោសមួយចំនួនធំគ្មានលទ្ធភាពរកមេធាវីតំណាងផ្លូវច្បាប់ឡើយ។ រដ្ឋាភិបាលស៊ីបអង្កេតលើពាក្យបណ្តឹងបែបនេះ ហើយតាមមើលស្ថានភាពពន្ធនាគារ និងមជ្ឈមណ្ឌលឃុំឃាំង តាមរយៈអគ្គនាយកដ្ឋានពន្ធនាគាររបស់ក្រសួងមហាផ្ទៃ ដែលធ្វើរបាយការណ៍ប្រចាំឆមាសស្តីពីការគ្រប់គ្រង និងការកែលំអពន្ធនាគារនៅក្នុងប្រទេស។ សាធារណជនអាចមើលរបាយការណ៍ទាំងនេះ និងរបាយការណ៍ស៊ីបអង្កេតដទៃទៀតបាន បើគេស្នើសុំ។

ការតាមដាន៖ ជាទូទៅ រដ្ឋាភិបាលបន្តអនុញ្ញាតអោយក្រុមសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ និងក្រុមសិទ្ធិមនុស្សក្នុងស្រុកដូចជាគណៈកម្មាធិការកាកបាទក្រហមអន្តរជាតិ និងការិយាល័យឧត្តមស្នងការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស (UNHCHR) ចូលមើលពន្ធនាគារ និងផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលសិទ្ធិមនុស្សដល់ឆ្នាំពន្ធនាគារ ។ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលមួយចំនួនបានរាយការណ៍ថា ជួនកាល ការសហការពីអាជ្ញាធរដែនដីនៅមានកម្រិត ដែលជាការធ្វើអោយមានការលំបាកសម្រាប់ទាក់ទងអ្នកជាប់ឃុំដែលមិនទាន់ទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តី ។ ក្រសួងមហាផ្ទៃតម្រូវអោយមេធាវី អ្នកត្រួតពិនិត្យសិទ្ធិមនុស្ស និងអ្នកសួរសុខទុក្ខដទៃទៀតសុំការអនុញ្ញាតមុននឹងចូលជួបអ្នកជាប់ពន្ធនាគារ ។ គ្មានករណីដែលអាជ្ញាធរមិនព្រមផ្តល់ការអនុញ្ញាតនោះទេ។ ក្នុងករណីខ្លះ មន្ត្រីនៅតែបន្តអនុញ្ញាតអោយអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលធ្វើការសម្ភាសន៍អ្នកជាប់ពន្ធនាគារ ជាលក្ខណៈឯកជន ។ ចំណែកតំណាងអង្គការ UNHCHR វិញបានរាយការណ៍មកថា ជាធម្មតា ខ្លួនអាចជួបជាលក្ខណៈឯកជននៅពេលសម្ភាសន៍អ្នកជាប់ពន្ធនាគារណាម្នាក់ដែលគួរអោយចាប់អារម្មណ៍ពិសេស ។

ឃ. ការចាប់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួនដោយបំពាន

ច្បាប់ហាមឃាត់ការចាប់ខ្លួន និងការឃុំខ្លួនដោយបំពាន ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ មានពេលខ្លះរដ្ឋាភិបាលមិនគោរពបម្រាមទាំងនេះឡើយ ។

តួនាទីរបស់នគរបាល និងយន្តការសន្តិសុខ

អគ្គស្នងការនគរបាលជាតិ ដែលស្ថិតក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់ក្រសួងមហាផ្ទៃ គ្រប់គ្រងអង្គការនគរបាលស៊ីវិលទាំងអស់ ។ កម្លាំងនគរបាលត្រូវបែងចែកជាកម្លាំងដែលមានអំណាចដើម្បីធ្វើការចាប់ខ្លួនកម្លាំងដែលគ្មានអំណាចចាប់ខ្លួន និងនគរបាលយុត្តិធម៌ ។ កងរាជអាវុធបាត់ទទួលបានការអនុញ្ញាតអោយ

ចាប់ខ្លួនជនស៊ីវិល ប្រសិនបើមន្ត្រីទាំងនោះបំពេញលក្ខខណ្ឌក្នុងការបណ្តុះបណ្តាល និងបទពិសោធន៍ដើម្បី បំពេញការងារជានគរបាលយុត្តិធម៌ ប្រសិនបើជនស៊ីវិលស្ថិតនៅកន្លែងរបស់យោធា ឬក្នុងករណីទទួលបាន ការអនុញ្ញាតពីអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ។ តែតាមភាពជាក់ស្តែង កងរាជអាវុធបាត់ធ្វើសកម្មភាពលើ ជនស៊ីវិលជា ធម្មតា ក្រោមការអនុញ្ញាតនិងចង្អុលរបស់អាជ្ញាធរខេត្ត និងអាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ដោយជាញឹកញាប់ ដើម្បីជួយ នគរបាលផ្នែកស៊ីវិលដែលមិនអាចទប់ទល់នឹងហ្វូងមនុស្សដោយខ្លួនឯងបាន ។

មន្ត្រីនគរបាលបានប្រព្រឹត្តអំពើរំលោភបំពានផ្សេងៗដោយមាននិទណ្ឌភាព(ភាពគ្មានទោស) ហើយ ក្នុងករណីភាគច្រើន អាជ្ញាធរបានចាត់វិធានការបន្តិចបន្តួច ឬពុំមានចាត់វិធានការអ្វីឡើយ ។ ច្បាប់តម្រូវ អោយនគរបាល ព្រះរាជអាជ្ញា និងចៅក្រមធ្វើការស៊ើបអង្កេតរាល់ពាក្យបណ្តឹងទាំងអស់ រួមទាំងបណ្តឹង អំពីការរំលោភបំពានរបស់នគរបាលផងដែរ ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង ចៅក្រម និង ព្រះរាជអាជ្ញាកម្រិតធ្វើការស៊ើបអង្កេតដោយឯករាជ្យ ដែលជាផ្នែកមួយនៃដំណើរការជំនុំជម្រះក្តីជាសាធារណៈ ណាស់ ។ ចៅក្រមជំនុំជម្រះ ជាធម្មតា ចេញសាលក្រមផ្អែកតាមតែរបាយការណ៍ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដែលទទួលបានមកពីនគរបាល និងសក្ខីកម្មរបស់សាក្សីតែប៉ុណ្ណោះ ។ ជាទូទៅ នគរបាលបានទទួលការ បណ្តុះបណ្តាលជំនាញបន្តិចបន្តួចតែប៉ុណ្ណោះ ។

នីតិវិធីចាប់ខ្លួន និងការប្រព្រឹត្តទៅពេលឃុំខ្លួន

ច្បាប់តម្រូវអោយនគរបាលសុំដីកាពីចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មុនធ្វើការចាប់ខ្លួន ប៉ុន្តែនគរបាលអាច ចាប់ខ្លួនដោយគ្មានដីកាចំពោះជនណាដែលត្រូវបានប្រទះឃើញកំពុងប្រព្រឹត្តបទល្មើស ។ ច្បាប់អនុញ្ញាត អោយនគរបាលឃាត់ខ្លួនបុគ្គលណាម្នាក់ រួចធ្វើការស៊ើបអង្កេតក្នុងរយៈពេល២៤ម៉ោងដោយមិនរាប់បញ្ចូលរយៈ ពេលចុងសប្តាហ៍ និងថ្ងៃឈប់សម្រាកផ្លូវការ មុននឹងធ្វើការចោទប្រកាន់ ។ ក្នុងករណីបទឧក្រិដ្ឋក្នុងស្ថាន ភាពពិសេសដែលចែងដោយច្បាប់ នគរបាលអាចឃុំខ្លួនជនសង្ស័យរយៈពេល ២៤ ម៉ោងបន្ថែមដោយមាន ការឯកភាពពីព្រះរាជអាជ្ញា ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី ជាទូទៅ អាជ្ញាធរតែងតែឃុំខ្លួនមនុស្សហួសរយៈពេល កំណត់មុននឹងធ្វើការចោទប្រកាន់ ។ មានវិធីនៃការធានាអោយនៅក្រៅឃុំ តែអ្នកជាប់ពន្ធនាគារជាច្រើន ជាពិសេសអ្នកដែលគ្មានតំណាងផ្នែកច្បាប់ ឬមេធាវី គ្មានឱកាសស្វែងរកការដោះលែងដោយការធានាអោយ នៅក្រៅឃុំឡើយ ។ តាមក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ជនជាប់ចោទអាចត្រូវបានចាប់ខ្លួន និងឃុំខ្លួនរហូតដល់រយៈ ពេល ២៤ម៉ោង មុននឹងអាចមានលទ្ធភាពទទួលបានប្រឹក្សាច្បាប់ ប៉ុន្តែអ្នកជាប់ពន្ធនាគារជាធម្មតាត្រូវជាប់ ឃុំជាច្រើនថ្ងៃ មុននឹងគេទទួលបានមេធាវី ឬជួបសមាជិកគ្រួសារ ។ យោងតាមមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល ការឃុំខ្លួន យូរថែមនេះ ភាគច្រើនបណ្តាលមកពីសមត្ថភាពមានកម្រិតរបស់ប្រព័ន្ធតុលាការ ។

ការឃុំខ្លួនតាមអំពើចិត្ត៖ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលមួយ ដែលមានឈ្មោះថា អាដហុកបាននិយាយថា មាន ករណីចាប់ខ្លួន ឬឃុំខ្លួនយ៉ាងតិចចំនួន ៧៤ ករណី ដែលគេចាត់ទុកថា ជាអំពើធ្វើតាមអំពើចិត្ត នៅក្នុងឆ្នាំ នៃរបាយការណ៍នេះ តែមិនបានលើកឡើងនូវឧទាហរណ៍ច្បាស់ណាមួយទេ។ អង្គការអាដហុកបានថ្លែងថា ជនរងគ្រោះនៅក្នុងករណីឃុំខ្លួនតាមអំពើចិត្តចំនួន ១៤ ករណី ត្រូវបានដោះលែងវិញនៅពេលក្រោយមក បន្ទាប់ពីជនជាប់ឃុំបានធ្វើការប្តឹង បន្ទាប់ពីមានអន្តរាគមន៍ពីអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលផ្នែកសិទ្ធិមនុស្ស ឬការ ផ្តល់សំណូក។ ចំនួននៃការចាប់ខ្លួនតាមអំពើចិត្តទំនងជាមានច្រើនជាងនេះ ពីព្រោះជនរងគ្រោះនៅតាមតំបន់ ជនបទមិនប្តឹង ដោយសារមានការពិបាកធ្វើដំណើរមកការិយាល័យរបស់អង្គការអាដហុក ឬមានកង្វល់ពី សុវត្ថិភាពនៃគ្រួសាររបស់គេ។ អាជ្ញាធរមិនបានចាត់វិធានដាក់ទណ្ឌកម្ម ឬវិធានការផ្លូវច្បាប់ប្រឆាំងនឹងអ្នក ទទួលខុសត្រូវចំពោះការឃុំខ្លួនដោយខុសច្បាប់ទេ។

នៅក្នុងឆ្នាំនៃរបាយការណ៍នេះ អាជ្ញាធរក្រុងភ្នំពេញបានចាប់ខ្លួនមនុស្សរាប់សិបអ្នក ដែលជាធម្មតា គឺអ្នកគ្មានផ្ទះសំបែង អ្នកវិកលចរិត អ្នកប្រើគ្រឿងញៀន ឬអ្នករកស៊ីផ្លូវភេទ ក្នុងអំឡុងពេលយុទ្ធនាការ ចុះបោសសំអាតផ្លូវ។ ជាធម្មតា អ្នកដែលត្រូវឃុំខ្លួនបាត់បង់លុយកាក់ និងទ្រព្យសម្បត្តិអស់ ក្នុងអំឡុងពេល នៃការបោសសំអាតនោះ។ អាជ្ញាធរហៅការបោសសំអាតផ្លូវនោះថាជាផ្នែកមួយនៃការធ្វើអោយសង្គមមាន សណ្តាប់ធ្នាប់។ មានម្តងម្កាល អាជ្ញាធរយកអ្នកទាំងនោះទៅដាក់នៅមជ្ឈមណ្ឌលរបស់ក្រសួងសង្គមកិច្ច ដែលមានចំងាយ ១៥ ម៉ែល ពីក្រុងភ្នំពេញ។ អ្នកជាប់ឃុំត្រូវបានគេប្រាប់ថា អាចចាកចេញពីកន្លែងនោះបាន តែគេមិនត្រូវបានផ្តល់មធ្យោបាយធ្វើដំណើរជូនទេ។

ការឃុំខ្លួនមុនសវនាការ៖ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌអនុញ្ញាតអោយមានការឃុំខ្លួនមុនសវនាការរហូតដល់រយៈ ពេល ៦ ខែ ចំពោះបទល្មើសមជ្ឈិម និង ១៨ ខែ ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋ។ គិតមកត្រឹមខែវិច្ឆិកា ក្រសួងមហាផ្ទៃបាន និយាយថា មានមនុស្សចំនួន ៣៥៩១ នាក់ត្រូវបានឃុំខ្លួនមុនសវនាការ។ បុគ្គលិកតុលាការត្រូវបាន រាយការណ៍មកថា បានខិតខំពន្លឿនការពិនិត្យសំរេចលើករណី នៅក្នុងឆ្នាំនៃរបាយការណ៍នេះ។ ថ្វីបើអ្នកជាប់ ឃុំមុនសវនាការត្រូវបានឃុំដោយគ្មានតំណាងផ្នែកច្បាប់ក្តី ផ្ទុយនឹងឆ្នាំ ២០១១ គ្មានការរាយការណ៍មកថា មានការឃុំខ្លួនលើសពីរយៈពេលកំណត់ដោយច្បាប់ ឬក៏មានការបាត់បង់សំណុំរឿងទេ។

ការលើកលែងទោស៖ ព្រះមហាក្សត្រអាចប្រទានការលើកលែងទោសក្នុងករណីមួយចំនួន ដែលជារឿយៗ ព្រះអង្គធ្វើឡើងនៅអំឡុងពិធីបុណ្យព្រះពុទ្ធសាសនាសំខាន់ៗ និងថ្ងៃបុណ្យជាតិ ។ គិតមកត្រឹមខែវិច្ឆិកា ក្រសួងមហាផ្ទៃបានរាយការណ៍ថា ព្រះបាទនរោត្តម សីហមុនីបានប្រទានការបន្ថយទោសពី ៦ ខែ ទៅ ១២ ខែ សំរាប់អ្នកជាប់ឃុំចំនួន ៣២៧ នាក់ ។

នៅខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១១ ឈ្មោះ Alexander Trofimov ជាជនជាតិរុស្ស៊ី បានប្រព្រឹត្តអំពើអាណាចារ្យ លើកុមារ ត្រូវបានដោះលែង បន្ទាប់ពីបានទទួលការលើកលែងទោសពីព្រះមហាក្សត្រ។ Trofimov ត្រូវ បានចាប់ខ្លួននៅឆ្នាំ ២០០៧ ក្នុងករណីអាណាចារ្យធំបំផុតមួយលើកុមារដែលមិនដែលមានពីមុនមក។ ជននេះ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថា បានទិញក្មេងស្រីចំនួន១៧ នាក់ ក្នុងអាយុចន្លោះពី ៦ ទៅ ១៣ ឆ្នាំ ដើម្បីបំរើផ្លូវភេទ ហើយត្រូវបានកាត់អោយជាប់ពន្ធនាគារចំនួន ១៧ ឆ្នាំ។ នៅថ្ងៃទី ៤ ខែមិថុនា ជាការឆ្លើយតបនឹងការតវ៉ា ក្នុងស្រុក និងជាអន្តរជាតិ ទាក់ទងនឹងករណីនេះ អាជ្ញាធរបានចាប់ខ្លួនជននេះឡើងវិញ ហើយបានចាប់បញ្ជូន ទៅប្រទេសរុស្ស៊ីវិញ នៅថ្ងៃទី ២១ ខែមិថុនា។

ខ. ការបដិសេធមិនអោយទទួលបានការជំនុំជម្រះក្តីសាធារណៈដោយយុត្តិធម៌

រដ្ឋធម្មនុញ្ញបានចែងថាតុលាការមានភាពឯករាជ្យ ប៉ុន្តែក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង រដ្ឋាភិបាល ជាទូទៅ មិនគោរពឯករាជ្យភាពរបស់តុលាការឡើយ ។ តុលាការស្ថិតក្រោមឥទ្ធិពល និងការជ្រៀតជ្រែករបស់ផ្នែក នីតិប្រតិបត្តិ ហើយកើតមានអំពើពុករលួយយ៉ាងរាលដាលក្នុងចំណោមចៅក្រម ព្រះរាជអាជ្ញា និងមន្ត្រីតុលាការ ។ ជាញឹកញាប់ លទ្ធផលនៃសវនាការហាក់មានការកំណត់ទុកជាមុនស្រេច។

កង្វះធនធាន ប្រាក់ខែទាប និងការបណ្តុះបណ្តាលមិនបានល្អនាំអោយមានកំរិតនៃអំពើពុករលួយខ្ពស់ និងអសមត្ថភាពក្នុងផ្នែកតុលាការ ហើយរដ្ឋាភិបាលមិនបានចែងអោយមានដំណើរការច្បាប់ត្រឹមត្រូវទេ។

អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលបាននិយាយថា ករណីជាច្រើនមិនទាន់បានចាត់ការ ដោយសារខ្វះចៅក្រម និងបន្ទប់សវនាការ។ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលក៏បានធ្វើការកាត់ស្មានថា មន្ត្រីតុលាការប្រហែលផ្តោតការ យកចិត្តទុកដាក់ច្រើនទៅលើករណីដែលគេអាចទទួលបានលុយ។

ក្នុងករណីទាក់ទងនឹងបុគ្គលិកយោធា មន្ត្រីយោធាច្រើនតែប្រើការគាបសង្កត់លើចៅក្រមនៃតុលាការ ព្រហ្មទណ្ឌស៊ីវិលអោយដោះលែងចុងចោទ ដោយគ្មានសវនាការ។

ការពន្យារពេលរបស់តុលាការ ឬអំពើពុករលួយរបស់តុលាការច្រើនតែធ្វើអោយជនរងការចោទ ប្រកាន់រួចផុតពីការកាត់ទោស។ ភាគច្រើននៃមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល និងសមាជិកគ្រួសាររបស់គេដែលប្រព្រឹត្តបទ ល្មើសមិនត្រូវបានទទួលទោសឡើយ (និទណ្ឌភាព)។

អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលបានអះអាងថា ក្នុងករណីព្រហ្មទណ្ឌជាច្រើន ចុងចោទដែលមានទ្រព្យ ឬមានអំណាច រួមទាំងសមាជិកនៃកងកំលាំងសន្តិសុខផង តាមធម្មតា បង់លុយអោយជនរងគ្រោះ និងអាជ្ញា

ធរ ដើម្បីអោយទំលាក់ការចោទប្រកាន់ព្រហ្មទណ្ឌ។ អាជ្ញាធរត្រូវបានគេដឹងថា បានត្រឹមត្រូវអោយជនរងគ្រោះ ឬគ្រួសាររបស់គេទទួលយកនូវសំណងប៉ះប៉ូវជាលុយកាក់ ជាផ្លូវនឹងការទំលាក់ចោលការចោទប្រកាន់ព្រហ្ម ទណ្ឌ ឬការមិនបង្ហាញមុខជាសាក្សី។

នៅថ្ងៃទី ៩ ខែមេសា មន្ត្រីនគរបាលឃុំតាប្រក ឈ្មោះ តេក សណ្តាយ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ថា បាន បាញ់សំលាប់មនុស្សអាយុ ២២ ឆ្នាំម្នាក់ ក្នុងពេលផឹកស៊ី។ គ្មានការស៊ើបអង្កេតទៅលើការបាញ់សំលាប់នេះ ទេ ហើយគ្រួសាររបស់ជនរងគ្រោះមិនបានដាក់ពាក្យបណ្តឹងឡើយ បន្ទាប់ពីបានទទួលការបង់លុយពីនគរ បាល។ តេក សណ្តាយនៅមានសេរីភាព ហើយនៅធ្វើការជានគរបាលឃុំដដែល។

នីតិវិធីជំនុំជម្រះក្តី

សវនាការត្រូវបានធ្វើជាសាធារណៈ។ មិនមានប្រឹក្សានិច្ច (Juries) ទេ។ ចុងចោទមានសិទ្ធិ បង្ហាញវត្តមាន ហើយពិគ្រោះយោបល់ជាមួយមេធាវី ប្រឈម និងចោទសួរសាក្សីប្រឆាំងនឹងខ្លួន ហើយ បង្ហាញសាក្សី និងភស្តុតាងដោយខ្លួនគេ។ ក្នុងករណីព្រហ្មទណ្ឌ ប្រសិនបើចុងចោទគ្មានប្រាក់រកមេធាវីម្នាក់ បាន តុលាការត្រូវផ្តល់តំណាងផ្នែកច្បាប់ដោយឥតគិតថ្លៃដល់ចុងចោទ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ជា រឿយៗ តុលាការតែងតែខ្វះធនធានដើម្បីផ្តល់ប្រឹក្សាផ្នែកច្បាប់ ហើយចុងចោទភាគច្រើនស្វែងរកជំនួយពី អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ឬត្រូវឡើងតុលាការដោយគ្មានតំណាងផ្នែកច្បាប់ ។ ការជំនុំជម្រះក្តីច្រើនតែធ្វើ ឡើងគ្រាន់តែបង្រួបបង្រួម ហើយការសួរដេញដោលដោយភាគីម្ខាងទៅភាគីម្ខាង ជាធម្មតា មិនបានកើតមាន ឡើយ ។ ចុងចោទ និងមេធាវីរបស់ខ្លួនមានសិទ្ធិពិនិត្យមើលភស្តុតាងដែលរដ្ឋាភិបាលរក្សាទុក ទាក់ទងនឹង រឿងក្តីរបស់ខ្លួន។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ គេច្រើនមានការពិបាកនឹងទទួលបានលទ្ធភាពដូចពេលនេះ ណាស់ ជាពិសេស ប្រសិនបើសំណុំរឿងនោះពាក់ព័ន្ធនឹងរឿងនយោបាយ ឬពាក់ព័ន្ធនឹងមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលជាន់ ខ្ពស់ ឬសមាជិកឥស្សរជនដែលមានខ្សែរយៈវិងមាំ ។

មានការខ្វះមេធាវីច្រើនដែលមានជំនាញត្រឹមត្រូវ ពិសេសនៅក្រៅក្រុងភ្នំពេញ។ អ្នកដែលគ្មាន ធនធានសំរាប់រកមេធាវី បាត់បង់សិទ្ធិទទួលបានការកាត់ក្តីដោយយុត្តិធម៌។ យោងតាមសមាគមនៃ គណមេធាវី មានមេធាវីចំនួន ៨៥៥ នាក់ផ្តល់សេវាផ្លូវច្បាប់ នៅក្នុងឆ្នាំនៃរបាយការណ៍នេះ។ អ្នកក្រអាច ស្វែងរកសេវាផ្លូវច្បាប់ដោយឥតគិតថ្លៃពីមេធាវីទាំងនេះ តាមរយៈអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលខ្លះ។

តាមច្បាប់ ចុងចោទមានសិទ្ធិត្រូវបានគេសន្មតថា ជាជនស្ងួតត្រង់ និងមានសិទ្ធិប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប៉ុន្តែ ដោយសារអំពើពុករលួយរឹករាលដាល ជារឿយៗចុងចោទត្រូវស្លូតចោលក្រម ដើម្បីអោយចេញសាលក្រម

ដែលមានលក្ខណៈអនុគ្រោះ ។ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលបានរាយការណ៍ថា មានតែការផ្តែងជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់សក្សី និងអ្នករងការចោទប្រកាន់ទេដែលជាធម្មតា ត្រូវបានយកធ្វើជាភស្តុតាងនៅក្នុងសវនាការ។ ពេលខ្លះ ជនរងការចោទប្រកាន់ត្រូវបានបង្ខំអោយនិយាយ ដោយការវាយដំ ឬការគំរាមកំហែង ហើយចុងចោទដែលមិនចេះអក្សរ ជាញឹកញាប់ មិនត្រូវបានប្រាប់ពីសេចក្តីនៅក្នុងចំណើយសារភាព ដែលគេត្រូវបានបង្ខំអោយចុះហត្ថលេខាទៅលើនោះទេ។ សិទ្ធិរបស់ពលរដ្ឋក្នុងការមានវត្តមាននៅក្នុងសាលាឧទ្ធរណ៍ ជាញឹកញាប់មានកំរិត ដោយសារការពិបាកនៅក្នុងការផ្ទេរអ្នកទោសពីពន្ធនាគារខេត្តមកសាលាឧទ្ធរណ៍នៅភ្នំពេញ។ ដូច្នោះ ជាងពាក់កណ្តាលនៃសវនាការឧទ្ធរណ៍ប្រព្រឹត្តទៅដោយគ្មានវត្តមានរបស់ចុងចោទឡើយ។

នៅថ្ងៃទី ២៧ ខែធ្នូ សាលាឧទ្ធរណ៍ក្នុងករណីឈ្មោះ ប៊ិន សំណាង និង សុខ សំអឿន ដែលជាបុរសត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទធ្វើឃាតលើប្រធានសហជីពកម្ពុករ ឈ្មោះ ជា វិជ្ជា នៅឆ្នាំ ២០០៤ បានចេញសាលក្រមដាក់ទោស ដោយបានដកល់ទោសជាប់ពន្ធនាគារ២០ ឆ្នាំរបស់គេ ហើយបានបញ្ជាអោយចាប់អ្នកទាំងពីរនោះដាក់ពន្ធនាគារវិញ។ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលបានរិះគន់ការចេញសាលក្រមនោះដោយផ្អែកលើភាពមិនប្រក្រតីក្នុងសវនាការ។ ឈ្មោះ ជា វិជ្ជា ដែលជាប្រធានសហជីពសេរីកម្ពុករ ត្រូវបានបាញ់សំលាប់នៅក្រុងភ្នំពេញ នៅឆ្នាំ ២០០៤ ។ នៅឆ្នាំ ២០០៥ ឈ្មោះ ប៊ិន សំណាង និង សុខ សំអឿនត្រូវបានកាត់ទោសអោយជាប់ពន្ធនាគារចំនួន ២០ ឆ្នាំ ពីបទចោទដូចខាងលើ។ នៅឆ្នាំ ២០០៨ បន្ទាប់ពីមានការប្តឹងឧទ្ធរណ៍តុលាការកំពូលបានបញ្ជាអោយសាលាឧទ្ធរណ៍កាត់ករណីនេះជាថ្មី ហើយដោះលែងអ្នកទាំងពីរអោយនៅក្រៅឃុំ។

អ្នកជាប់ពន្ធនាគារ និងអ្នកជាប់ឃុំដោយសារមូលហេតុនយោបាយ

រដ្ឋាភិបាលមានអ្នកទោសនយោបាយមួយចំនួន ហើយពេលខ្លះ បានចាប់ឃុំមនុស្សដោយសារហេតុផលនយោបាយ។ ក្នុងឆ្នាំនៃរបាយការណ៍នេះ រដ្ឋាភិបាលបានសំរួលដល់ការចូលជួបអ្នកទាំងនេះ សំរាប់អង្គការសិទ្ធិមនុស្សជាតិ និងអន្តរជាតិ។

នីតិវិធីតុលាការស៊ីវិល និងដំណោះស្រាយ

ប្រទេសកម្ពុជាមានអង្គតុលាការមួយសម្រាប់បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ហើយប្រជាពលរដ្ឋមានសិទ្ធិដាក់ពាក្យបណ្តឹងស្វែងរកសំណងការខូចខាតចំពោះការរំលោភសិទ្ធិមនុស្ស ។ ជាទូទៅ មានទាំងដំណោះស្រាយផ្នែករដ្ឋបាល ទាំងដំណោះស្រាយផ្នែកតុលាការ ។ ការអនុវត្តសាលដីកាតុលាការសម្រាប់រឿងក្តីរដ្ឋប្បវេណី និងព្រហ្មទណ្ឌ ជារឿយៗ តែងមានបញ្ហា ។

ច. ការប្រៀបធៀបក្នុងស្ថានភាពក្នុងស្រុក គ្រួសារ តេហដ្ឋាន ឬការឆ្លើយតបខ្លួន

ច្បាប់មានចែងអំពីភាពឯកជននៃលំនៅដ្ឋាន និងការឆ្លើយតបខ្លួន ហើយហាមឃាត់ការដែកឆេរខុស ច្បាប់ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយក៏អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលបានរាយការណ៍ថាជាទម្លាប់ នគរបាលធ្វើការ ដែកឆេរ និងរឹបអូស ដោយគ្មានដីកាពីតុលា ។

ការប្រមូលជាសមូហភាពដោយបង្ខំនៅអំឡុងសម័យខ្មែរក្រហម និងការបំណាច់ទីរបស់ប្រជាជនជា ច្រើនបានធ្វើអោយកម្មសិទ្ធិដីធ្លីមានលក្ខណៈមិនច្បាស់លាស់ ។ ច្បាប់ភូមិបាលចែងថា បុគ្គលណាដែលបាន កាន់កាប់ដីធ្លីឯកជន ឬដីធ្លីឯកជនរបស់រដ្ឋ (មិនមែនដីសាធារណៈរបស់រដ្ឋ) ដោយគ្មានការជំទាស់ រយៈពេល ៥ឆ្នាំ មុនពេលប្រកាសអោយប្រើច្បាប់ភូមិបាលឆ្នាំ២០០១ មានសិទ្ធិសុំកម្មសិទ្ធិផ្តាច់មុខលើដីធ្លីនោះ ។ ប្រជាជនភាគច្រើនក្នុងប្រទេសនៅតែខ្វះការយល់ដឹង និងមធ្យោបាយដើម្បីទទួលបានឯកសារផ្លូវការ គ្រប់គ្រាន់ទាក់ទងនឹងកម្មសិទ្ធិដីធ្លី ។

ការិយាល័យសុរិយោដីខេត្ត និងស្រុក នៅតែបន្តអនុវត្តតាមនីតិវិធីចុះបញ្ជីដីធ្លីមុនឆ្នាំ២០០១ ដែលពុំមាន ការវាស់វែងដីត្រឹមត្រូវ និងឱកាសសម្រាប់ការផ្តល់យោបល់ពីសាធារណជនទេ ។ គណៈកម្មការសុរិយោដី មិនបានអនុវត្តការកំណត់អត្តសញ្ញាណ និងកំណត់ព្រំដីរបស់រដ្ឋ ដែលជាការនាំអោយមានទំនាស់ដីធ្លីជាច្រើន ការបណ្តេញ និងការអភិវឌ្ឍរបស់រដ្ឋលើដីមានទំនាស់ ។ ការទិញលក់ដីយកចំណេញជំរុញអោយមានទំនាស់ នៅគ្រប់ខេត្ត ហើយភាពតានតឹងមានកាន់តែខ្លាំងរវាងសហគមន៍ជនបទនិងឈ្មួញដី ។ សហគមន៍តាមទីក្រុង ប្រឈមមុខនឹងការបណ្តេញចេញដោយបង្ខំ ដើម្បីបើកផ្លូវអោយគម្រោងអភិវឌ្ឍន៍របស់ក្រុមហ៊ុន។ នៅថ្ងៃទី ២៦ ខែមិថុនា នាយករដ្ឋមន្ត្រីចង់ព្យាយាមដោះស្រាយបញ្ហាដីធ្លីដោយបានប្រកាសផែនការចម្រុះចំណាត់ថ្នាក់ ដែលបញ្ជូននិស្សិតសាកលវិទ្យាល័យប្រមាណ ១០០០ នាក់អោយទៅវាស់វែងក្បាលដី ដោយសហការជាមួយ ក្រសួងគ្រប់គ្រងដែនដី។

ករណីអ្នកស្រុកត្រូវបានបណ្តេញអោយផ្តាសាយប្តូរទីលំនៅនៅតែបន្តកើតមាន តែចំនួនករណីដែលត្រូវ បានរាយការណ៍មកមានការថយចុះពីឆ្នាំ ២០១១។ មានបុគ្គលមួយចំនួនបានប្រើប្រាស់ការគំរាមប្តឹង ឬការ បណ្តេញចេញ ដើម្បីបំភិតបំភ័យប្រជាជនក្រីក្រ និងជនងាយរងគ្រោះអោយដោះដូរដីធ្លីរបស់ខ្លួន យកសំណង ដែលទាបជាងតម្លៃទីផ្សារ ។ អង្គការ ADHOC បានរាយការណ៍ថា ខ្លួនបានទទួលករណីទាក់ទងនឹងដីធ្លីចំនួន ១៣៩ ករណី នៅក្នុងឆ្នាំនៃរបាយការណ៍នេះ ។ នៅអំឡុងពេលនេះដែរ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលមួយផ្សេង ទៀតបានទទួលបណ្តឹងទាក់ទងនឹងបញ្ហាដីធ្លីចំនួន ៧៣ ករណីនៅភ្នំពេញ និង ១៣ ករណីនៅខេត្ត ដែល

ប៉ះពាល់ដល់ប្រជាជន ចំនួន ៥ ០៩៥ គ្រួសារ ។ ជារឿយៗ ប្រជាជនក្រីក្រ គ្មានឯកសារផ្លូវច្បាប់ ដើម្បី បញ្ជាក់លើការទាមទារដីធ្លីរបស់ខ្លួនឡើយ ហើយខ្លះជំនឿទៅលើប្រព័ន្ធតុលាការ ។ ប្រជាជនមួយចំនួន ដែល ត្រូវបានបណ្តេញចេញ បានតវ៉ាដោយជោគជ័យប្រឆាំងនឹងវិធានការទាំងនេះនៅក្នុងតុលាការ ប៉ុន្តែករណី ភាគច្រើននៅក្នុងតុលាការកំពុងស្ថិតក្នុងដំណើរការពិនិត្យសំណុំឯកសារនៅឡើយ ។

នៅខែមករា ក្រុមហ៊ុនចំការកៅស៊ូ TTY បានចាប់ផ្តើមរុករានដីមានជំលោះនៅឃុំ ២ ធ្នូ ស្រុកស្អូល ខេត្តក្រចេះ ដែលតាមសេចក្តីរាយការណ៍មកថា បានប៉ះពាល់ប្រជាជនចំនួនប្រមាណ ៥០០ គ្រួសារ។ នៅថ្ងៃ ទី ១៨ ខែមករា អ្នកភូមិប្រមាណ ៤០០ នាក់បានប្រមូលផ្តុំគ្នាទាមទារអោយក្រុមហ៊ុនបញ្ឈប់ការរុករានដី។ ជំលោះដីធ្លីនោះកើតចេញពីការដែលរដ្ឋាភិបាលប្រគល់ដីសម្បទានសេដ្ឋកិច្ចទៅអោយក្រុមហ៊ុន។ ការប៉ះទង្គិច គ្នាបានកើតមាន ហើយឆ្នាំសន្តិសុខ ២ នាក់របស់ក្រុមហ៊ុនបានបាញ់ទៅលើអ្នកភូមិ បណ្តាលអោយរបួស ៤ នាក់។ អ្នកបាញ់នោះបានគេចខ្លួន ហើយក្រោយមកត្រូវបានគេស្គាល់ថា មានឈ្មោះ កែវ សុវណ្ណា និងពិន គឹមលេង។ រដ្ឋាភិបាលបានបង្កើតគណកម្មាធិការអន្តរក្រសួងមួយដឹកនាំដោយរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងបរិស្ថាន អោយ ដោះស្រាយបញ្ហានេះ។ នៅថ្ងៃទី ៣១ ខែមករា នាយករដ្ឋមន្ត្រីបានបញ្ជាអោយក្រុមហ៊ុន TTY ប្រគល់ខ្លួនអ្នក បាញ់។ ប្រាំថ្ងៃក្រោយមក នៅថ្ងៃទី ៤ ខែកុម្ភៈ ក្រុមហ៊ុនបានប្រគល់អ្នកទាំងពីរអោយទៅអាជ្ញាធរ ហើយអ្នក ទាំងពីរនោះត្រូវបានចាប់ឃុំមុនការបើកសវនាការ។ នៅថ្ងៃទី ២០ ខែកុម្ភៈ នគរបាលបានចាប់ខ្លួនឈ្មោះ អ៊ិន ពិសិដ្ឋ ផងដែរ ដែលជាអ្នកចាត់ចែងទូទៅរបស់ក្រុមហ៊ុន TTY ហើយបានឃុំខ្លួនគាត់ មុនការបើកសវនាការ ចំពោះការចូលរួមរបស់គាត់ក្នុងការបាញ់នោះ។ មកដល់ខែធ្នូ ក្រុមហ៊ុននោះបានឈប់រុករានដី ហើយថ្ងៃខែ សំរាប់បើកសវនាការលើអ្នកទាំង ៣ នាក់នោះមិនទាន់បានកំណត់នៅឡើយទេ។

ផ្នែកទី២ ៖ ការគោរពសេរីភាពពលរដ្ឋ ដែលរួមមាន

ក. សេរីភាពបញ្ចេញមតិ និងសេរីភាពសារព័ត៌មាន

រដ្ឋធម្មនុញ្ញមានចែងពីសេរីភាពបញ្ចេញមតិ និងសេរីភាពផ្នែកសារព័ត៌មាន។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ ដោយ នៅក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង សិទ្ធិទាំងនេះមិនត្រូវបានគោរពជានិច្ចឡើយ ។

រដ្ឋធម្មនុញ្ញកំណត់ថា ការបញ្ចេញមតិដោយសេរី មិនត្រូវប៉ះពាល់ដល់សន្តិសុខសាធារណៈឡើយ ។ រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ក៏ប្រកាសផងដែរថា ព្រះមហាក្សត្រ “មិនអាចត្រូវគេរំលោភបាន” ហើយសេចក្តីណែនាំរបស់ ក្រសួងមហាផ្ទៃ ដែលអនុលោមតាមច្បាប់បរិហាកេរ្តិ៍ បញ្ជាក់ជាថ្មីនូវដែនកំណត់ទាំងនេះ ហើយហាមប្រាម

មិនអោយអ្នកបោះពុម្ព និងនិពន្ធនាយកផ្សព្វផ្សាយរឿងណា ដែលប្រមាថ និងបរិហារកេរ្តិ៍ថ្នាក់ដឹកនាំនិងស្ថាប័ន រដ្ឋាភិបាលឡើយ ។

ច្បាប់ស្តីពីសារព័ត៌មានឆ្នាំ១៩៩៥ ហាមប្រាមមិនអោយមានការត្រួតពិនិត្យចាប់ពីរដ្ឋមុនពេលបោះ ពុម្ពផ្សាយ ឬការដាក់ទោសជាប់ពន្ធនាគារ ដោយសារការសម្តែងមតិឡើយ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ រដ្ឋា ភិបាលបានប្រើក្រមព្រហ្មទណ្ឌដើម្បីកាត់ទោសពីបទបទបរិហារកេរ្តិ៍ ផ្សាយព័ត៌មានមិនពិត និងញុះញង់។ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌមិនមានចែកពីការចាប់ដាក់ពន្ធនាគារចំពោះការបរិហារកេរ្តិ៍ទេ តែចែងពីការដាក់ពន្ធនាគារ ចំពោះការញុះញង់ ឬផ្សាយព័ត៌មានមិនពិត ដែលអាចនាំអោយមានការចាប់ដាក់ពន្ធនាគាររហូតដល់ ៣ ឆ្នាំ។ ចៅក្រមក៏អាចបញ្ជាអោយបង់ការផាកពិន័យផងដែរ ដែលអាចនាំអោយមានការចាប់ដាក់ពន្ធនាគារ បើមិន បង់ទេ។

សេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិ៖ រដ្ឋធម្មនុញ្ញកំណត់ថា សេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិមិនត្រូវប៉ះពាល់ដល់សន្តិ សុខសាធារណៈឡើយ។ រដ្ឋធម្មនុញ្ញក៏បានប្រកាសផងដែរថា ព្រះមហាក្សត្រ “មិនអាចត្រូវបានគេរំលោភ បានទេ” ហើយបទបញ្ជាមួយរបស់ក្រសួងមហាផ្ទៃដែលអនុលោមតាមច្បាប់ស្តីពីការបរិហារកេរ្តិ៍ បានបញ្ជាក់ ឡើងវិញពីកំរិតព្រំដែនទាំងនេះ ហើយហាមប្រាមអ្នកបោះពុម្ពផ្សាយ និងនិពន្ធនាយកកុំអោយផ្សព្វផ្សាយរឿង ដែលជេរប្រមាថ ឬបង្ខូចកេរ្តិ៍ឈ្មោះស្ថាប័ន ឬថ្នាក់ដឹកនាំរដ្ឋាភិបាល។

សេរីភាពសារព័ត៌មាន៖

គណបក្សនយោបាយធំៗទាំងអស់មានលទ្ធភាពប្រើប្រាស់កាសែតបានយ៉ាងសមហេតុផល និងទៀងទាត់។ កាសែតធំៗទាំងអស់ជាភាសាខ្មែរទទួលបានការគាំទ្រថវិកាពីបុគ្គលដែលស្និទ្ធនឹងគណបក្សនយោបាយ ហើយចូលជាសមាជិកគណបក្ស។ មានកាសែតជាភាសាខ្មែរប្រមាណ ២០ ត្រូវបានបោះពុម្ពជាប្រចាំ។ ក្នុងឆ្នាំនៃរបាយការណ៍នេះ មានកាសែតប្រឆាំង ២ ត្រូវបានបោះពុម្ពជាប្រចាំ ដោយកាលពីឆ្នាំ ២០១១ មានចំនួន ៣។ ថ្វីបើកាសែតចំនួន ៥ ដែលបោះពុម្ពច្រើនជាងគេត្រូវបានចាត់ទុកថា គាំទ្រគណបក្ស ប្រជាជនក្តី តែកាសែតភាគច្រើនរិះគន់រដ្ឋាភិបាល ពិសេសទាក់ទងនឹងអំពើពុករលួយ និងការចាប់យកដី។ នាយករដ្ឋមន្ត្រី មេដឹកនាំគណបក្សរដ្ឋាភិបាល និងមេដឹកនាំគណបក្សប្រឆាំង ជាញឹកញាប់ រងការរិះគន់ ខ្លាំងៗ។

រដ្ឋាភិបាល កងកំលាំងយោធា និងគណបក្សនយោបាយកាន់អំណាចបានបន្តគ្របដណ្តប់លើប្រព័ន្ធ ផ្សព្វផ្សាយ ហើយបានប្រើឥទ្ធិពលលើខ្លឹមសារនៃការផ្សាយ។ មានស្ថានីយ៍ទូរទស្សន៍ក្នុងស្រុកចំនួន ១២

ហើយនិងស្ថានីយ៍វិទ្យុចំនួនជិត ១០០។ ស្ថានីយ៍វិទ្យុភាគច្រើន និងស្ថានីយ៍ទូរទស្សន៍ទាំងអស់ត្រូវបានគ្រប់គ្រង ឬស្ថិតក្រោមឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងរបស់គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា ហើយមានតែចំនួនតិចតួចទេដែលឯករាជ្យ ឬមិនកាន់ខាងគណបក្សដទៃ។

នៅថ្ងៃទី ១៥ ខែកក្កដា នគរបាលបានចាប់លោក ម៉ម សូណង់ដូ ម្ចាស់ស្ថានីយ៍វិទ្យុសំបុកឃ្មុំឯករាជ្យក្រោមការចោទប្រកាន់មួយចំនួនទាក់ទងនឹងការពាក់ព័ន្ធរបស់លោកនៅក្នុងចលនាផ្តាច់ខ្លួននៅខេត្តក្រចេះ ដោយសារគាត់មានការទាក់ទងជាមួយនឹងសហចុងចោទម្នាក់ទៀត ឈ្មោះប៊ុន រដ្ឋា (សូមមើលផ្នែក ១.ក)។ ថ្វីបើប៊ុន រដ្ឋាបានបដិសេដម្តងហើយម្តងទៀតថា គ្មានផែនការធ្វើចលនាផ្តាច់ខ្លួនចេញ ហើយក៏គ្មានការពាក់ព័ន្ធរបស់លោកម៉ម សូណង់ដូជាមួយក្រុមដែលលោកប៊ុន រដ្ឋាបានដឹកនាំក្តី ក៏រដ្ឋាភិបាលបានចាត់ទុកលោកម៉ម សូណង់ដូ ថាជា “មេខ្លោង” នៃចលនានោះដែរ។ តុលាការក្រុងភ្នំពេញបានបញ្ជប់សវនាការលើករណីលោកម៉ម សូណង់ដូនៅថ្ងៃទី ១៤ ខែកញ្ញា ហើយនៅថ្ងៃទី ១ ខែតុលា បានកំណត់អោយលោកជាប់ពន្ធនាគារចំនួន ២០ ឆ្នាំ។ ប៊ុន រដ្ឋាត្រូវបានកាត់ទោសកំបាំងមុខអោយជាប់ពន្ធនាគារចំនួន ៣០ ឆ្នាំ ហើយឈ្មោះ សុខ ថុង និងប៊ុន ឆន ក៏ត្រូវបានកាត់ទោសកំបាំងមុខអោយជាប់ពន្ធនាគារម្នាក់ ១៥ ឆ្នាំ។ អ្នកសង្កេតការភាគច្រើនយល់ស្របគ្នាថា ការដាក់ទោសលើលោកម៉ម សូណង់ដូ គឺផ្អែកតាមការដែលគាត់បានរិះគន់ជាញឹកញាប់តាមរលកធាតុអាកាសទៅលើលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី។

អំពើហិង្សា និងការយារយឺន៖ នៅថ្ងៃទី ២៦ ខែមេសា កងរាជអាវុធហត្ថខេត្តកោះកុងបានចាប់ឃុំអ្នកកាសែតឈ្មោះ ផន បុប្ផា និង Olesia Plohkiii អស់រយៈពេល ២ ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីមានការបាញ់សំលាប់អ្នកការពារបរិស្ថាន ឈ្មោះ ឈុត វុធី (សូមមើលផ្នែក ១.ក) ។ អ្នកកាសែតទាំងពីរនាក់នោះបានធ្វើដំណើរជាមួយលោកឈុត វុធី ក្នុងដំណើរស៊ើបអង្កេតលើការកាប់ឈើខុសច្បាប់ ហើយត្រូវបានឃុំខ្លួននៅនឹងកន្លែង។ នគរបាលត្រូវបានរាយការណ៍មកថា បានរឹបអូសយកម៉ាស៊ីនថតរបស់ពួកគាត់ តែក្រោយមក បានប្រគល់អោយវិញទាំងអស់។

នៅថ្ងៃទី ១១ ខែកញ្ញា អ្នកកាសែតឈ្មោះ ហង្ស សេរីឧត្តមត្រូវបានឃើញស្លាប់នៅក្នុងក្តុបឡានរបស់គាត់។ តែរបាយការណ៍បង្ហាញថា គាត់មិនត្រូវបានគេសំលាប់ដោយសារការងារយកព័ត៌មានរបស់គាត់ទេ។

ការចាប់ពីរុទ្ធ ឬការដាក់កំហិតលើសេចក្តីក្នុងអត្ថបទ៖ នៅថ្ងៃទី ២ ខែមិថុនា ក្រសួងព័ត៌មានបានបញ្ជាអោយស្ថានីយ៍វិទ្យុក្នុងស្រុកមិនអោយផ្សាយកម្មវិធីព័ត៌មានរបស់បរទេស នៅក្នុងអំឡុងពេលបោះឆ្នោតក្រុមប្រឹក្សាឃុំ។ អាជ្ញាធរបានដកមិនអោយផ្សាយកម្មវិធីព័ត៌មានរបស់វិទ្យុអាស៊ីសេរី និងកម្មវិធីផ្សាយព័ត៌មានរបស់វិទ្យុសំលេងសហរដ្ឋអាមេរិកចេញពីកម្មវិធីផ្សាយដោយមិនជំរាបជាមុនទេ។ ប៊ុត ប៊ូរុផ ដែលជាអគ្គនាយកនៅក្នុង

ក្រសួងព័ត៌មាន បានប្រកាសថា មន្ត្រីបានសុំអោយស្ថានីយវិទ្យុ FM ក្នុងស្រុកកុំអោយផ្សាយបន្តនូវកម្មវិធីព័ត៌មានរបស់វិទ្យុអាស៊ីសេរី និងវិទ្យុសំលេងសហរដ្ឋអាមេរិក ពីព្រោះវិទ្យុទាំងពីរនេះជាប់របបប្រទេស ហើយ “មិនស្ថិតនៅក្រោមច្បាប់របស់យើងទេ”។ “យើងបានរារាំងមិនអោយគេផ្សាយ ពីព្រោះយើងខ្លាចថា គេផ្សាយអ្វីដែលនាំអោយដំណើរការបោះឆ្នោតឃុំសង្កាត់គ្មានតល្យភាព”។

នៅថ្ងៃទី៣០ ខែមីនា លោង សុខជឿនត្រូវបានដោះលែងបន្ទាប់ពីជាប់ពន្ធនាគារបាន ២ ឆ្នាំ។ លោង ត្រូវបានកាត់ទោសកាលពីឆ្នាំ ២០១០ ពីបទចែកចាយខិតប័ណ្ណរិះគន់ទំនាក់ទំនងរវាងរដ្ឋាភិបាល និងប្រទេស វៀតណាម។

នៅក្នុងឆ្នាំនៃរបាយការណ៍នេះ មានសេចក្តីរាយការណ៍ថា អ្នកសារព័ត៌មាន អ្នកបោះពុម្ពផ្សាយ ឬអ្នកចែកចាយបានរងការយារយឺ ឬគំរាមកំហែង ហើយអ្នកយកព័ត៌មាន និងនិពន្ធនាយកបានសារភាពថា បានបង្កង់ដៃក្នុងការសរសេររបស់គេ ដោយខ្លាចរដ្ឋាភិបាលធ្វើការសងសឹក។

នៅថ្ងៃទី ៨ ខែឧសភា អ្នកសារព័ត៌មានចំនួន ៥ នាក់មកពីកាសែតជាភាសាខ្មែរ និងភាសាអង់គ្លេស ត្រូវបានគេរារាំងមិនអោយចូលស្តាប់សុន្ទរកថារបស់លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន នៅកាកបាទក្រហម កម្ពុជា បន្ទាប់ពីត្រូវបានប្រាប់ថា គេគ្មានប័ណ្ណសំគាល់ត្រឹមត្រូវ។ ពួកគេត្រូវបានប្រាប់ថា ប័ណ្ណសំគាល់របស់ គេដែលចេញដោយក្រសួងព័ត៌មានគឺមិនគ្រប់គ្រាន់ទេ ហើយគេត្រូវមានប័ណ្ណសំគាល់ដោយឡែកដែលចេញ ដោយកាកបាទក្រហមកម្ពុជា។ ពីមុនមកពួកគេទាំងនោះមិនត្រូវបានប្រាប់ពីតំរូវការត្រូវមានប័ណ្ណសំគាល់ របស់កាកបាទក្រហមទេ ។

ច្បាប់បរិហារកេរ្តិ៍និងសន្តិសុខជាតិ៖ នៅថ្ងៃទី ២៦ ខែកញ្ញា សភាជាតិបានផ្តល់អភ័យឯកសិទ្ធិសភាដល់លោក ស្រី មួ សុខហូ សមាជិកគណបក្សប្រឆាំងវិញ។

សេរីភាពអ៊ីនធឺណែត

គ្មានរបាយការណ៍និយាយអំពីការដាក់កំហិតរបស់រដ្ឋាភិបាលលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណែត ឬមានរបាយ ការណ៍គួរអោយទុកចិត្តបានថារដ្ឋាភិបាលបានតាមដានអ៊ីម៉ែល ឬការឆ្លើយឆ្លងផ្ទាល់តាមអ៊ីនធឺណែត ដោយ គ្មានការអនុញ្ញាតត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ទេ ។ តែក្នុងឆ្នាំនៃរបាយការណ៍ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលបានសំដែង កង្វល់ពីការដាក់កំហិតលើប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណែត នៅពេលខាងមុខ។ នៅខែកុម្ភៈ និងខែវិច្ឆិកា រដ្ឋាភិបាលបាន ចេញសវាចរពីរ ដែលតំរូវអោយហាងការហ្វេស៊ីប៊ីលីតេផ្តល់សេវាអ៊ីនធឺណែតដាក់ម៉ាស៊ីនថតសំរាប់តាម ដាន ហើយដាក់កំហិតលើការបើកហាងទាំងនេះ នៅតាមកន្លែងប្រជុំជនសំខាន់ៗ បើសិនជាត្រូវអនុវត្តពេញ

លេញ។ សកម្មជនក៏បាននិយាយផងដែរពីកង្វល់លើពង្រាងច្បាប់ស្តីពី “ឧក្រិដ្ឋកម្មតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត” ដោយបានកត់សំគាល់ថា ច្បាប់នេះអាចត្រូវបានប្រើសំរាប់ដាក់កំហិតលើសេរីភាពតាមប្រព័ន្ធអ៊ីនធឺណិត។ រដ្ឋាភិបាលអះអាងថា ខ្លួនគ្រាន់តែគ្រប់គ្រងលើសកម្មភាពឧក្រិដ្ឋជនតែប៉ុណ្ណោះ។ មានសេវាអ៊ីនធឺណិតសំរាប់ប្រើ ជាពិសេសនៅតាមទីប្រជុំជន ហើយប្រហែល ៥០% នៃប្រជាជនកម្ពុជាអាចប្រើសេវាអ៊ីនធឺណិតតាមរយៈទូរស័ព្ទដៃរបស់គេ។ នេះបើតាមព័ត៌មានពីក្រសួងទូរគមនាគមន៍ និងប្រៃសណីយ៍។

សេរីភាពខាងការសិក្សាអប់រំ និងពិន័យប្បវេណី

ជាទូទៅ ពុំមានឧបសគ្គចំពោះសេរីភាពផ្នែកការសិក្សាអប់រំវប្បធម៌ឡើយ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏អ្នកធ្វើការក្នុងផ្នែកសិក្សាអប់រំច្រើនមានការប្រុងប្រយ័ត្ន នៅពេលបង្រៀនមុខវិជ្ជាពាក់ព័ន្ធនឹងនយោបាយ ដោយសារខ្លាចប៉ះពាល់អ្នកនយោបាយ ។

ខ. សេរីភាពប្រមូលផ្តុំគ្នា និងសេរីភាពចង្អៀតអន្តរការ/សហគម

សេរីភាពប្រមូលផ្តុំគ្នា

រដ្ឋធម្មនុញ្ញមានចែងពីសេរីភាពប្រមូលផ្តុំគ្នាដោយសន្តិវិធី ប៉ុន្តែមានពេលខ្លះ រដ្ឋាភិបាលមិនបានគោរពសិទ្ធិនេះទេ នៅក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង ។

ច្បាប់តំរូវអោយមានការសុំការអនុញ្ញាតជាមុន មុននឹងធ្វើការដង្ហែរកូនតវ៉ា ឬបាតុកម្ម។ បញ្ញត្តិមួយចែងពីការជំរាបប្រាប់ចំនួន ៥ ថ្ងៃមុន សំរាប់ការធ្វើបាតុកម្មដោយសន្តិវិធី ចំណែកបញ្ញត្តិមួយទៀតចែងពីការតំរូវអោយជូនដំណឹងចំនួន ១២ ម៉ោងមុន សំរាប់ការប្រមូលផ្តុំគ្នាដោយមិនមានការគ្រោងទុក នៅលើទីកន្លែង ឯកជន ឬនៅទីកន្លែងតវ៉ាដោយសន្តិវិធី ក្នុងខេត្តនីមួយៗ ហើយកំរិតចំនួនអ្នកចូលរួមត្រឹម ២០០ នាក់។ តាមច្បាប់ អាជ្ញាធរខេត្ត និងអាជ្ញាធរក្រុងមានអំណាចសម្រេចចេញការអនុញ្ញាតអោយធ្វើបាតុកម្ម។ តាមភាពជាក់ស្តែង ពិសេសនៅភ្នំពេញ មន្ត្រីអាជ្ញាធរថ្នាក់ក្រោមប្រគល់សិទ្ធិអោយអាជ្ញាធរថ្នាក់ជាតិវិញ ក្នុងការសម្រេច ហើយធ្វើការបដិសេធសំណើសុំ បើអាជ្ញាធរថ្នាក់ជាតិមិនផ្តល់ការអនុញ្ញាតច្បាស់អោយធ្វើការប្រមូលផ្តុំគ្នានោះទេ។ តាមធម្មតា អាជ្ញាធរមិនផ្តល់ការអនុញ្ញាតដល់ក្រុមដែលរិះគន់គណបក្សដឹកនាំប្រទេស ឬរិះគន់ប្រទេសដែលមានភាពជិតស្និទ្ធជាមួយរដ្ឋាភិបាល។ អាជ្ញាធរលើកហេតុផលស្ថេរភាព និងសន្តិសុខសាធារណៈសំរាប់ការមិនផ្តល់ការអនុញ្ញាត។ តែច្បាប់មិនកំណត់ច្បាស់នូវន័យនៃពាក្យ ថាស្ថេរភាព និងសន្តិសុខសាធារណៈសំរាប់ធ្វើជាហេតុផលក្នុងការបដិសេធការអនុញ្ញាតទេ ។

នគរបាលបំបែកហ្វូងមនុស្សដែលប្រមូលផ្តុំគ្នាដោយគ្មានការអនុញ្ញាតិ ដោយក្នុងករណីខ្លះ បណ្តាលអោយ មានរបួសតិចតួចដល់បាតុករខ្លះ។

នៅថ្ងៃទី ២២ ខែឧសភា នគរបាលក្រុងភ្នំពេញបានចាប់អ្នកភូមិបឹងកក់ចំនួន ១៣ នាក់ បន្ទាប់ពីមាន ការប៉ះទង្គិចគ្នារវាងនគរបាលចំនួនប្រហែល ២០០ នាក់ និងបាតុករចំនួន ១០០ នាក់។ ក្រុមស្ត្រីបានប្រមូល ផ្តុំគ្នា ដើម្បីគាំទ្រគ្រួសារចំនួន ១៨ ដែលចង់កសាងផ្ទះរបស់គេវិញនៅជិតបឹង។ នៅថ្ងៃទី ១៥ ខែឧសភា តុលាការក្រុងបានដោះលែងអោយនៅក្រៅឃុំនូវអ្នកភូមិបឹងកក់ចំនួន ២ នាក់ ដែលត្រូវបានចាប់ឃុំ ដោយ មិនទាន់បើកសវនាការ។ តុលាការបានកាត់ទោសអ្នកភូមិបឹងកក់ចំនួន ១៣ នាក់ពីបទ “កាន់កាប់ដីដោយខុសច្បាប់” ដែលដីនោះជាដីរបស់ក្រុមហ៊ុនអភិវឌ្ឍន៍ Shukaku និងពីបទ “បង្កការរាំងស្ទះដល់មន្ត្រីសាធារណៈ”។ នៅ ថ្ងៃទី ២៤ ខែឧសភា តុលាការបានដាក់ទោសអោយពួកគេជាប់ពន្ធនាគារចំនួន ២ ឆ្នាំកន្លះ បន្ទាប់ពីសវនាការ ចំនួន ៣ ម៉ោង ដែលក្រុមសង្គមស៊ីវិលបានចោលទោសថា “ខុសច្បាប់”។ នៅថ្ងៃទី ២៧ ខែមិថុនា សាលា ឧទ្ធរណ៍បានដកល់ទោសនោះ តែបានកាត់បន្ថយរយៈពេលជាប់ពន្ធនាគារមកត្រឹមរយៈពេលដែលគេបាននៅ ក្នុងពន្ធនាគារ ហើយបានដោះលែងក្រុមនោះ បន្ទាប់ពីសវនាការរយៈពេល ៤ ម៉ោងមក។

នៅថ្ងៃទី ៣០ ខែមិថុនា ម្ចាស់នៃទីតាំងធ្វើសន្និសីទមួយកន្លែងបានបិទកន្លែងមិនអោយរៀបចំ សិក្ខាសាលាចំនួន ៤ ដែលត្រូវបានគ្រោងដោយសមាគមនៃវេទិកាប្រជាជនអាស៊ានដឹកនាំដោយសង្គមស៊ីវិល ។ យោងតាមអ្នករៀបចំកម្មវិធី ម្ចាស់កន្លែងនោះសំរេចចិត្តបិទដោយសារប្រធានបទនៃសិក្ខាសាលាទាំងនោះ “មានលក្ខណៈរសើបផ្នែកនយោបាយ”ពេក។ សិក្ខាសាលាខ្លះត្រូវបានលុបចោល ចំណែកសិក្ខាសាលាខ្លះ ទៀតត្រូវទៅធ្វើនៅកន្លែងផ្សេង ក្នុងពេលចុងក្រោយបំផុត។ សិក្ខាសាលាដែលត្រូវបិទនោះ ផ្តោតលើសិទ្ធិដីធ្លី និងការបណ្តេញចេញ សិទ្ធិរបស់ក្រុមជនជាតិ បញ្ហាបរិស្ថាន និងកសិឧស្សាហកម្ម ស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្ស និង ស្ថានភាពនយោបាយនៅប្រទេសភូមា និងបញ្ហាប្រឈមចំពោះការធ្វើជាប្រធានអាស៊ានរបស់ប្រទេសនេះ នៅ ក្នុងឆ្នាំ ២០១៤។

ក្នុងឆ្នាំនៃរបាយការណ៍នេះ អង្គការ ADHOC បានរាយការណ៍ថា មានការតវ៉ាចំនួន ២៦ ដែលភាគ ច្រើនទាក់ទងនឹងជំលោះដីធ្លី ឬជំលោះការងារ។

សេរីភាពបង្កើតអង្គការ/សមាគម

រដ្ឋធម្មនុញ្ញមានចែងអំពីសេរីភាពបង្កើតអង្គការ/សមាគម តែរដ្ឋាភិបាលមិនបានគោរពសិទ្ធិ នេះ អោយបានជាប់លាប់ទេ នៅក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង ពិសេសទាក់ទងនឹងសិទ្ធិរបស់កម្មករ (សូមមើលត្រង់ ផ្នែក ៧.ក) ។

នៅខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០១១ លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីបានប្រកាសថា ការពិគ្រោះយោបល់រវាងរដ្ឋាភិបាល និងសង្គមស៊ីវិលទៅលើពង្រាងច្បាប់ស្តីពីអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលនឹងបន្តធ្វើរហូតដល់មានការព្រមព្រៀងគ្នាទាំងស្រុង។ ពង្រាងច្បាប់នោះស្ថិតនៅក្រសួងមហាផ្ទៃដើម្បីការកែប្រែ។

គ. សេរីភាពសាសនា

ចំពោះសេចក្តីរៀបរាប់លំអិតស្តីពីសេរីភាពសាសនា សូមមើល *របាយការណ៍ស្តីពីសេរីភាពសាសនា* តាមគេហទំព័រ www.state.gov/g/drl/irf/rpt ។

ឃ. សេរីភាពដើរហើរ ជនរងគ្រោះក្នុងប្រទេស ការការពារជនភៀសខ្លួន និងជនគ្មានប្រទេស

ច្បាប់មានចែងអំពីសេរីភាពដើរហើរនៅក្នុងប្រទេស ការធ្វើដំណើរនៅបរទេស និងប្រវេសន៍ និងមាតុភូមិនិរន្តរ៍ ហើយជាទូទៅ ក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង រដ្ឋាភិបាលបានគោរពសិទ្ធិទាំងនេះ ។ រដ្ឋាភិបាលបានធ្វើសហប្រតិបត្តិការជាមួយការិយាល័យឧត្តមស្នងការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកជនភៀសខ្លួន (UNHCR) និងអង្គការមនុស្សធម៌ដទៃទៀតក្នុងការផ្តល់កិច្ចការពារ ឬជំនួយដល់ជនផ្លាស់ទីលំនៅក្នុងស្រុក ជនភៀសខ្លួនមាតុភូមិនិរន្តរ៍ អ្នកស្វែងរកសិទ្ធិជ្រកកោន ជនគ្មានប្រទេស ឬបុគ្គលដែលធ្វើអោយមានក្តីបារម្ភ ដទៃទៀត។

ការធ្វើនិរទេស៖ រដ្ឋធម្មនុញ្ញហាមប្រាមការនិរទេសដោយបង្ខំ ហើយរដ្ឋាភិបាលមិនបានអនុវត្តលើការហាមប្រាមនេះទេ។ លោក សម រង្ស៊ី ដែលជាមេដឹកនាំគណបក្សប្រឆាំង ត្រូវបានដកហូតអភ័យឯកសិទ្ធិសភា ហើយត្រូវបានកាត់ទោសកំបាំងមុខ នៅឆ្នាំ២០០៩ ហើយកំពុងរស់នៅនិរទេសខ្លួនឯង តាំងពីមុននោះមកម៉្លោះ។

ការការពារជនភៀសខ្លួន

លទ្ធភាពទទួលបានការជ្រកកោន៖ ច្បាប់ប្រទេសកម្ពុជាមានចែងអំពីការផ្តល់សិទ្ធិជ្រកកោន ឬឋានៈជាជនភៀសខ្លួន ហើយរដ្ឋាភិបាលបានរៀបចំប្រព័ន្ធមួយសម្រាប់ផ្តល់កិច្ចការពារដល់ជនភៀសខ្លួន ។ ប្រព័ន្ធនេះនៅថ្មីនៅឡើយ ហើយសមត្ថភាពនៅមានកំរិតរបស់វានាំអោយមានការពន្យារពេលវែងសំរាប់អ្នកសុំសិទ្ធិជ្រកកោនខ្លះ។ អង្គការ UNHCR បានបន្តផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាល និងជំនួយបច្ចេកទេសដទៃទៀត។

ជនគ្មានប្រទេស [ជនគ្មានរដ្ឋ]

ប្រទេសកម្ពុជាមានអ្នករស់នៅដែលជាជនគ្មានប្រទេស ចំណែកឯរដ្ឋាភិបាលមិនបានអនុវត្តច្បាប់ឬ គោលនយោបាយប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ដើម្បីផ្តល់ឱកាសដល់ជនទាំងនោះអោយទទួលបានសញ្ជាតិឡើយ ។ តាមច្បាប់សញ្ជាតិ ឋានៈជាពលរដ្ឋអាចទទួលបានពីកំណើតដោយសារម្តាយ និងឪពុកដែលមិនមែនជាតិ ខ្មែរ ប្រសិនបើអ្នកទាំងពីរបានកើត និងកំពុងរស់នៅដោយស្របច្បាប់នៅប្រទេសកម្ពុជា ឬប្រសិនបើឪពុក ឬម្តាយបានទទួលឋានៈជាពលរដ្ឋកម្ពុជា ។

ការសិក្សាមួយនៅឆ្នាំ២០០៧ ដោយអង្គការ UNHCR ប៉ាន់ប្រមាណថា អ្នកដែលប្រហែលជាគ្មាន ប្រទេស ជាច្រើនពាន់នាក់បានរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការប៉ាន់ស្មានរបស់ការ សិក្សានេះបានមកពីភស្តុតាងដែលគ្មានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ពីអង្គការ NGO នានា ហើយតំណាងរបស់ អង្គការ UNHCR នៅក្នុងស្រុកមិនបានចាត់ទុកថាតួលេខទាំងនេះថាលក្ខណៈប្រាកដប្រជាឡើយ ។ ហេតុ ផលដែលច្រើនមានជាងគេចំពោះភាពគ្មានប្រទេសគឺកង្វះឯកសារត្រឹមត្រូវពីប្រទេសកំណើត ។

អង្គការ UNHCR បានថ្លែងថា ប្រជាជនដែលគ្មានប្រទេសនៅកម្ពុជា ភាគច្រើនគឺក្រុមអាណិកជន វៀតណាម ។ បើយោងតាមអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលមួយ បុគ្គលដែលគ្មានភស្តុតាងសញ្ជាតិ ច្រើនមិនសូវ បានទទួលបានការងារដែលមានលក្ខណៈផ្លូវការ ការសិក្សា ការចុះបញ្ជីអាពាហ៍ពិពាហ៍ លទ្ធភាពតាមផ្លូវ តុលាការ និងកម្មសិទ្ធិដីធ្លីទេ ។

ផ្នែកទី៣. ការសោរពសិទ្ធិនយោបាយ ៖ សិទ្ធិពលរដ្ឋក្នុងការផ្លាស់ប្តូររដ្ឋាភិបាលរបស់ខ្លួន

រដ្ឋធម្មនុញ្ញផ្តល់សិទ្ធិដល់ប្រជាពលរដ្ឋក្នុងការផ្លាស់ប្តូររដ្ឋាភិបាលរបស់ខ្លួនដោយសន្តិវិធី ហើយជាទូទៅ ប្រជាពលរដ្ឋប្រើប្រាស់សិទ្ធិនេះនៅក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង តាមរយៈការបោះឆ្នោតតាមពេលវេលាទៀងទាត់ និងជាសាកល ។

ការបោះឆ្នោត និងការចូលរួមផ្នែកនយោបាយ

ការបោះឆ្នោតជាតិថ្មីៗកន្លងទៅ៖ ការបោះឆ្នោតជាតិក្នុងពេលថ្មីៗបំផុត ដែលត្រូវបានធ្វើនៅឆ្នាំ ២០០៨ សម្រាប់សភាជាតិ ជារួម មានលក្ខណៈស្ងប់ស្ងាត់ល្អ ដោយមានដំណើរការមួយ ដែលជាទូទៅ ត្រូវបានចាត់ ទុកថាមានភាពប្រសើរជាងការបោះឆ្នោតកន្លងទៅ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អ្នកសង្កេតការណ៍បានកត់ សម្គាល់ថា ការបោះឆ្នោតនេះមិនបំពេញបានពេញលេញតាមស្តង់ដារអន្តរជាតិឡើយ ។ ទោះបីជាមានភាព មិនប្រក្រតីមួយចំនួននៅថ្ងៃបោះឆ្នោតក៏ដោយ ក៏ភាពមិនប្រក្រតីទាំងនោះ មានចំនួនតិច ហើយមិនទំនងជា ធ្វើអោយប៉ះពាល់ដល់លទ្ធផល ឬខុសពីធន្នះរបស់អ្នកបោះឆ្នោតឡើយ ។ អ្នកសង្កេតការណ៍បន្តិច៖

គណកម្មាធិការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោត ចំពោះកង្វះសំលេងឯករាជ្យ និងចំពោះការគ្មានឆន្ទៈរបស់
រដ្ឋាភិបាលក្នុងការអនុញ្ញាតអោយគណបក្សប្រឆាំងទទួលបានការផ្សព្វផ្សាយច្រើនតាមរយៈប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ
។

គណបក្សនយោបាយ៖ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល និងគណបក្សនយោបាយមួយចំនួន បានចោទប្រកាន់ថា
សមាជិកភាពនៅក្នុងគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាដែលនាំមុខគេ បានផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍ ដូចជាអំណោយ ជំនួយ
សង្គ្រោះបន្ទាន់របស់រដ្ឋាភិបាល និងសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ច ។ គ្មានសេចក្តីរាយការណ៍ពីការដែលសមាជិក
គណបក្សប្រឆាំងទទួលបានសម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចដូចគ្នានេះទេ ។ គណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាមានលទ្ធភាពទទួល
បានការផ្សព្វផ្សាយលើសលុបពីប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ ។ សមាជិកគណបក្សប្រឆាំងដែលរិះគន់រដ្ឋាភិបាលជា
សាធារណៈ ពេលខ្លះត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទញុះញង់ ឬបរិហារកេរ្តិ៍ លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីហ៊ុន សែន ជា
ធម្មតា និយាយអាក្រក់ពីគណបក្សប្រឆាំងសម រង្ស៊ី នៅក្នុងការផ្តែងជាសាធារណៈរបស់លោក ។

ការចូលរួមរបស់ស្ត្រី និងក្រុមជនជាតិភាគតិច៖ វប្បធម៌ប្រពៃណីកម្រិតតូចរបស់ស្ត្រីនៅក្នុងរដ្ឋាភិបាល ។
ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ស្ត្រីបានចូលរួមនៅក្នុងការបោះឆ្នោតជ្រើសរើសក្រុមប្រឹក្សាឃុំ នៅខែមិថុនា ។ មាន
ស្ត្រីចំនួន ២៤ នាក់កាន់កាប់អាសនៈសភាដែលមានចំនួន ១២៣ អាសនៈ និងមានស្ត្រីចំនួន ៩ នាក់នៅក្នុង
ព្រឹទ្ធសភាដែលមាន ៦១ អាសនៈ ។ មានឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីម្នាក់ជាស្ត្រី និងមានស្ត្រីជាមន្ត្រី រដ្ឋលេខាធិការ
អនុរដ្ឋលេខាធិការ និងជាមន្ត្រីគណៈកម្មការរៀបចំការបោះឆ្នោតសរុបចំនួន ៥៤ នាក់ ។ ស្ត្រីក៏បានបំពេញ
តួនាទីជាទីប្រឹក្សាផងដែរ ហើយមានចៅក្រម និងព្រះរាជអាជ្ញាជាស្ត្រីចំនួន ៥២ នាក់នៅតុលាការរាជធានី
តុលាការខេត្ត សាលាឧទ្ធរណ៍ និងតុលាការកំពូល ។ ទោះបីជាគ្មានអភិបាលខេត្តជាស្ត្រីក៏ដោយ ក៏រដ្ឋាភិបាល
បានតែងតាំងស្ត្រីជាអភិបាលរងខេត្ត នៅគ្រប់ខេត្ត ក្រុងទាំង ២៣ រួមនឹងរាជធានីភ្នំពេញផងដែរ ។
គណៈកម្មការជាតិរៀបចំការបោះឆ្នោតបានរាយការណ៍ថា ស្ត្រីបានកាន់កាប់ ១៧ ភាគរយនៃអាសនៈក្រុម
ប្រឹក្សា ឃុំ និង ១៣ ភាគរយនៃអាសនៈក្រុមប្រឹក្សាស្រុក និងខេត្ត ។

មានសមាជិកជាជនជាតិភាគតិចចំនួន ៥ នាក់ ៤ នាក់ជាជនជាតិចាម និងម្នាក់ទៀតជាជនជាតិភាគតិច
តំពូន នៅក្នុងសភាជាតិ ។ មានសមាជិកជនជាតិភាគតិច ៣ រូបផងដែរនៅក្នុងព្រឹទ្ធសភា ។ យ៉ាងហោច
ណាស់មានមន្ត្រី ៨ រូប មកពីក្រុមជនជាតិភាគតិច កាន់មុខតំណែងជាន់ខ្ពស់នៅក្នុងរដ្ឋាភិបាល ។

ផ្នែកទី៤ ៖ អំពើពុករលួយ និងកង្វះធនធានពលរដ្ឋាភិបាល

ច្បាប់មានចែងអំពីទោសព្រហ្មទណ្ឌសម្រាប់អំពើពុករលួយដែលប្រព្រឹត្តដោយមន្ត្រីនានា ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ រដ្ឋាភិបាលមិនបានអនុវត្តច្បាប់នេះប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពឡើយ ហើយមន្ត្រីជាញឹកញាប់តែងតែប្រព្រឹត្តអំពើពុករលួយដោយមាននិទណ្ឌភាព ។

ក្រុមព្រហ្មទណ្ឌបានកំណត់អំពើពុករលួយនានា ហើយកំណត់ច្បាស់នូវទោសចំពោះការប្រព្រឹត្តអំពើទាំងនេះ។ ច្បាប់ប្រឆាំងអំពើពុករលួយចែងពីមូលដ្ឋានច្បាប់សំរាប់អោយក្រុមប្រឹក្សាជាតិប្រឆាំងអំពើពុករលួយ និងអង្គការប្រឆាំងអំពើពុករលួយទទួល និងស៊ើបអង្កេតបណ្តឹងទាក់ទងនឹងអំពើពុករលួយ។ អង្គការប្រឆាំងអំពើពុករលួយមិនសហការអោយបានញឹកញាប់ជាមួយសង្គមស៊ីវិល ហើយខ្លះធនធានគ្រប់គ្រាន់ ហើយត្រូវបានគេមើលឃើញថា គ្មានប្រសិទ្ធភាពក្នុងការប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយ។

អំពើពុករលួយមានលក្ខណៈរាលដាល និងទូលំទូលាយនៅគ្រប់ផ្នែកនៃសង្គម រួមទាំងផ្នែកនីតិប្រតិបត្តិ នីតិបញ្ញត្តិ និងតុលាការនៃរដ្ឋាភិបាល ។ មានសេចក្តីរាយការណ៍មកថា នគរបាល ព្រះរាជអាជ្ញា ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត និងចៅក្រមជំរះក្តី បានទទួលសំណូកពីអ្នករកស៊ីខុសច្បាប់។ ការប្រឈមនឹងអំពើពុករលួយដោយសាធារណជនត្រូវបានរាយការណ៍មកថា មានលក្ខណៈទូលំទូលាយ ដែលជាការបញ្ជាក់ថាអំពើពុករលួយជាច្រើនពុំមានការលាក់លៀមឡើយ ។ បៀវត្សរ៍មិនគ្រប់គ្រាន់រួមចំណែកអោយ មាន“អំពើពុករលួយដើម្បីរស់” ក្នុងចំណោមមន្ត្រីថ្នាក់ទាប ចំណែកវប្បធម៌និទណ្ឌភាពធ្វើអោយអំពើពុករលួយរីកសាយក្នុងចំណោមមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ ។

នៅថ្ងៃទី ២០ ខែកុម្ភៈ អតីតអភិបាលក្រុងបាវិត ឈ្មោះ ឈូក បណ្ឌិត ត្រូវបានចោទថា បានបាញ់ទៅទៅលើក្រុមកម្មករកាត់ដេរប្រមាណ ៥០០ នាក់ របស់រោងចក្រ Kaoway Sports ក្នុងពេលដែលពួកគេកំពុងធ្វើការតវ៉ាដោយសន្តិវិធី នៅក្រៅរោងចក្រ ក្នុងស្រុកបាវិត ខេត្តស្វាយរៀង។ ការបាញ់នោះបានបណ្តាលអោយកម្មករនិរោងចក្រកាត់ដេរ ៣ នាក់រងរបួសធ្ងន់ ហើយកម្មករទាំងនោះបានប្តឹងទៅតុលាការខេត្ត។ នៅថ្ងៃទី ១៧ ខែសីហា តុលាការខេត្តស្វាយរៀងបានបញ្ចប់ការស៊ើបអង្កេត ហើយបានចោទប្រកាន់ឈ្មោះឈូក បណ្ឌិតពីបទបង្ករបួសដោយអចតនា ក្នុងពេលប្រើប្រាស់អាវុធជ្នាល់ខ្លួន។ អ្នកសង្កេតការណ៍បានអះអាងថា ការចោទប្រកាន់នោះគឺមិនគ្រប់គ្រាន់ទេ ដោយអះអាងថា ការរៀបរាប់របស់សាក្សីបានបង្ហាញថា ឈ្មោះនោះបានបាញ់ដោយចេតនាទៅលើហ្នឹងមនុស្ស។ ឈ្មោះនោះមិនត្រូវបានគេឃុំមុនសវនាការទេ ហើយអ្នកសង្កេតការណ៍ទស្សន៍ទាយថា គាត់នឹងមិនជាប់ពន្ធនាគារទេ។ នៅថ្ងៃទី ១៤ ខែធ្នូ តុលាការខេត្តស្វាយរៀងបានលុបចោលការចោទប្រកាន់ទៅលើឈ្មោះ ឈូក បណ្ឌិត។ នៅថ្ងៃទី ៣១ ខែធ្នូ ព្រះរាជអាជ្ញាសាលា

ខន្ធរណីបានប្តឹងខន្ធរណីប្រឆាំងនឹងសាលក្រមរបស់តុលាការខេត្តស្វាយរៀង ដោយបើកផ្លូវអោយមានការស៊ើបអង្កេតសារជាថ្មី។

នៅថ្ងៃទី ៥ ខែមករា តុលាការខេត្តបន្ទាយមានជ័យបានចេញសាលក្រមដាក់ទោសខត្តមសេនីយឯកម៉ិក ដារា ដែលជាមន្ត្រីម្នាក់ក្នុងចំណោមមន្ត្រីកំពូលផ្នែកប្រឆាំងគ្រឿងញៀន អោយជាប់ពន្ធនាគារមួយជីវិតពីបទក្លែងក្លាយរបាយការណ៍ ហើយទទួលសំណុំរឿង។ ម៉ិក ដារាបានប្តឹងខន្ធរណី ហើយបណ្តឹងនោះនៅដកលំនៅសាលាខន្ធរណីនៅឡើយ គិតដល់ដំណាច់ឆ្នាំនៃរបាយការណ៍។

រាជការ រួមទាំងមន្ត្រីតែងតាំង និងមន្ត្រីជាប់ឆ្នោតផង តាមច្បាប់ត្រូវប្រកាសទ្រព្យសម្បត្តិរបស់គេ។ អង្គភាពប្រឆាំងអំពើពុករលួយទទួលខុសត្រូវក្នុងការទទួលយកសេចក្តីប្រកាស ចំណែកការពិន័យចំពោះការមិនគោរពតាមមានការជាប់ពន្ធនាគាររាប់ពី ១ ខែទៅ ១ ឆ្នាំ។ កូននៅក្នុងបន្ទុក និងភរិយាមិនស្ថិតក្រោមច្បាប់តំរូវអោយប្រកាសទ្រព្យសម្បត្តិទេ។

ច្បាប់ស្តីពីបណ្ណាសារជាតិ (National Archives Law) អនុញ្ញាតអោយគេមើលឯកសារព័ត៌មានដោយគ្មានកំណត់ នៅក្នុងប័ណ្ណាសារសាធារណៈ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ច្បាប់នេះផ្តល់លទ្ធភាពអោយមើលឯកសាររដ្ឋាភិបាលដែលមិនត្រូវបានបញ្ជាក់ច្បាស់ តែក្នុងរយៈ ២០ ឆ្នាំក្រោយមកតែប៉ុណ្ណោះ ចំណែកឯកសារចំពោះដល់សន្តិសុខជាតិ និងការពារជីវិតផ្ទាល់ខ្លួនអាចបញ្ចេញអោយបានបន្ទាប់ពីរយៈពេល ៤០ឆ្នាំ និង ១២០ ឆ្នាំក្រោយមកតែប៉ុណ្ណោះ។ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលមួយចំនួនបានរាយការណ៍ថា នៅក្នុងភាពជាក់ស្តែង ខ្លួនមានការលំបាកក្នុងការសុំបានព័ត៌មានមកមើល។ រដ្ឋាភិបាល ជាញឹកញាប់ មិនបាន ឬមិនអាចឆ្លើយតបចំពោះសំណើសុំព័ត៌មានបានឡើយ ។

ផ្នែកទី៥ ៖ សិល្បាច័របស់រដ្ឋាភិបាលចំពោះការស៊ើបអង្កេតរបស់អង្គការអន្តរជាតិ និងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលលើការចោទប្រកាន់លិខិតរំលោភសិទ្ធិមនុស្ស

អង្គការសិទ្ធិមនុស្សក្នុងស្រុក និងអន្តរជាតិផ្សេងៗ ជាទូទៅ ធ្វើប្រតិបត្តិការដោយគ្មានការរឹតត្បិតពីរដ្ឋាភិបាលឡើយ ក្នុងការស៊ើបអង្កេត និងបោះពុម្ពផ្សាយរបកគំហើញអំពីករណីសិទ្ធិមនុស្សរបស់ខ្លួន ។ ជារឿយៗ មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលបានសហការជាមួយបុគ្គលិកសិទ្ធិមនុស្សក្នុងការស៊ើបអង្កេតរបស់ខ្លួន ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ មានរបាយការណ៍ជាច្រើនអំពីកង្វះការសហការ ហើយនៅក្នុងករណីមួយចំនួន មានការបំភិតបំភ័យដោយមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល ។

មានអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលដែលធ្វើការងារផ្នែកសិទ្ធិមនុស្សប្រមាណជា ៤០ នៅក្នុងប្រទេស កម្ពុជា ប៉ុន្តែមានតែអង្គការមួយចំនួនតូចប៉ុណ្ណោះ ដែលសកម្មក្នុងការរៀបចំកម្មវិធីបណ្តុះបណ្តាល ឬស៊ើប អង្កេតការរំលោភសិទ្ធិមនុស្ស ។

អង្គការសិទ្ធិមនុស្សក្នុងស្រុក និងអន្តរជាតិជួបប្រទះការគម្រាមកំហែង និងការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញពី មន្ត្រីមូលដ្ឋាន ។ អំពើទាំងនេះមានលក្ខណៈជាទម្រង់រឹតត្បិត និងការរំខានដល់ការជួបប្រជុំដែលឧបត្ថម្ភ ដោយអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលនានា ការបំភិតបំភ័យដោយពាក្យសម្តី ការគម្រាមចាត់វិធានការផ្លូវច្បាប់ និងការរារាំងតាមបែបការិយាល័យបែបគេយ្យ ។

អង្គការសហប្រជាជាតិ និងអង្គការអន្តរជាតិដទៃទៀត៖ រដ្ឋាភិបាលជាទូទៅបានសហការជាមួយអង្គការ អន្តរជាតិហើយបានអនុញ្ញាតអោយតំណាងអង្គការសហប្រជាជាតិមកធ្វើទស្សនកិច្ច ។ អ្នករាយការណ៍ ពិសេសនៃអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា លោក Surya Subedi បានមកធ្វើ ទស្សនកិច្ចនៅកម្ពុជាចំនួន ២ ដង ។ នៅខែឧសភា លោកបានជួបជាមួយក្រុមសង្គមស៊ីវិល និង មន្ត្រី រដ្ឋាភិបាលជាន់ខ្ពស់។ នៅក្នុងរបាយការណ៍ប្រចាំខែកក្កដា និងតុលា លោកបានរិះគន់ការខិតខំរបស់រដ្ឋាភិ បាលលើកំណែទម្រង់ការបោះឆ្នោត និងបញ្ហាដីធ្លី។ ក្នុងអំឡុងទស្សនកិច្ចរបស់លោកនៅខែធ្នូ តំណាង រដ្ឋាភិបាលមិនបានជួបលោកទេ។ លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី ហ៊ុន សែន បានប្រកាសជាសាធារណៈ ពីការមិនព្រម ជួបលោក ដោយបាននិយាយថា “គ្មានពេល” សំរាប់ស្តាប់អនុសាសន៍របស់លោក Subedi ទេ។

ស្ថាប័នសិទ្ធិមនុស្សរបស់រដ្ឋាភិបាល៖ រដ្ឋាភិបាលមានស្ថាប័នសិទ្ធិមនុស្សចំនួន ៣ ដែលរួមមានគណៈ កម្មាធិការដាច់ដោយឡែកចំនួន ២ ទទួលបន្ទុកការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងទទួលពាក្យបណ្តឹង ដោយស្ថាប័នមួយ ស្ថិតក្រោមព្រឹទ្ធសភា និងមួយទៀតស្ថិតក្រោមរដ្ឋសភា ព្រមទាំងគណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា ដែល ស្ថិតនៅក្រោមខុទ្ទកាល័យនាយករដ្ឋមន្ត្រី។ គណៈកម្មាធិការទាំងនេះពុំមានការប្រជុំទៀងទាត់ ឬដំណើរការ ប្រកបដោយតម្លាភាពឡើយ។ គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជាប្រគល់របាយការណ៍របស់រដ្ឋាភិបាល ដើម្បីចូលរួមក្នុងដំណើរការពិនិត្យសិទ្ធិមនុស្សជាអន្តរជាតិ ដូចជាការពិនិត្យទៀងទាត់ជាសកល និងបាន ឆ្លើយតបចំពោះរបាយការណ៍របស់ស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាលអន្តរជាតិ ប៉ុន្តែមិនបានធ្វើការស៊ើបអង្កេតស្ថានភាពសិទ្ធិ មនុស្សដោយឯករាជ្យឡើយ។ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលផ្នែកសិទ្ធិមនុស្សដែលគួរឱ្យទុកចិត្តបាន ចាត់ទុក សមត្ថភាពរបស់គណៈកម្មាធិការរបស់រដ្ឋាភិបាលថា មានកម្រិត។

រដ្ឋាភិបាលបានធ្វើជាម្ចាស់ផ្ទះសម្រាប់អង្គជំនុំជម្រះចម្រុះជាតិសាសន៍វិសាមញ្ញនៅក្នុងតុលាការ កម្ពុជា (ECCC) ដែលដំណើរការរួមគ្នាជាមួយអង្គការសហប្រជាជាតិ ដើម្បីកាត់ទោសមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម និងអ្នកទទួលខុសត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះការរំលោភបំពាននៅសម័យខ្មែរក្រហម។ អ្នកសង្កេតការណ៍ខ្លះមាន ជំនឿថា សេចក្តីអត្ថាធិប្បាយជាសាធារណៈរបស់អ្នកដឹកនាំរដ្ឋាភិបាលអំពីបញ្ហាទាក់ទងនឹងអាណត្តិ យុត្តាធិការនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅក្នុងតុលាការកម្ពុជាគឺជាទម្រង់មួយនៃការជ្រៀតជ្រែករបស់អ្នក នយោបាយ ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ គ្មានភស្តុតាងដែលបង្ហាញថា សេចក្តីអត្ថាធិប្បាយទាំងនោះ បានរាំង ស្ទះ ដល់ការងាររបស់តុលាការ តាមលក្ខណៈបែបណាមួយនោះឡើយ។ នៅថ្ងៃទី ៤ ខែឧសភា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអន្តរជាតិបំរុងនៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញនៅក្នុងតុលាការកម្ពុជា ឈ្មោះ Laurent Kasper-Ansermet បាន លាលែងពីមុខតំណែង តែក្នុងរយៈពេល ៧ ខែតែប៉ុណ្ណោះបន្ទាប់ពីអ្នកមុនរបស់ លោកបានលាលែងពីដំណែង។ លោក Kasper-Ansermet បានលាលែងពីដំណែងដោយសារមូលហេតុគឺ រដ្ឋាភិបាលមិនព្រមតែងតាំងគាត់ជាសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាអចិន្ត្រៃយ៍។ ទោះបីគាត់បានចោទប្រកាន់ជា ញឹកញាប់ ថារដ្ឋាភិបាលប្រឆាំងនឹងការងាររបស់គាត់ក្នុងការស៊ើបអង្កេតករណី ០០៣ និង ០០៤ ក្តី តែគ្មាន ភស្តុតាងសំរាប់បញ្ជាក់លើការចោទប្រកាន់នេះឡើយ។ អ្នកបន្តវេនពីគាត់ គឺលោក Mark Harmon បានចូល បំពេញការងារ នៅខែកញ្ញា។

ECCC បានបន្តសវនាការលើករណី ០០២ ប្រឆាំងនឹងអតីតមេដឹកនាំខ្មែរក្រហម គឺ "បងធំទី ២" ឈ្មោះ នួន ជា អតីតរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស ឈ្មោះ អៀង សារី និងអតីតប្រមុខរដ្ឋ ឈ្មោះខៀវ សំផន ពីបទប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ និងការរំលោភយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាក្រុង ហ្សឺណែវ។ អតីតរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសង្គមកិច្ចលោកស្រី អៀង ធារិទ្ធ ត្រូវបានរកឃើញថា គ្មានសុខភាពល្អគ្រប់ គ្រាន់ដើម្បីចូលរួមក្នុងសវនាការ ដោយសាររោគសរសៃប្រសាទ ហើយត្រូវបានដោះលែងនៅថ្ងៃទី ១៦ ខែ កញ្ញា។ តុលាការនេះនៅបន្តពិចារណាការចោទប្រកាន់អតីតមន្ត្រីខ្មែរក្រហម ៥ នាក់ផ្សេងទៀត ប៉ុន្តែ ការ សម្រេចលើការកាត់ទោសមិនទាន់បានធ្វើនៅឡើយ។ តុលាការបានបដិសេធបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក កាំង ហ្គេចអ៊ាវ (ហៅ ឌុច) ដែលត្រូវកាត់ទោសក្នុងករណី០០១ នៅឆ្នាំ២០១០ ហើយបានកំណត់អោយគាត់ជាប់ ទោសមួយជីវិត។

ផ្នែកទី៦៖ ការវើសវើង ការរំលោភបំពានក្នុងសង្គម និងការជួញដូរមនុស្ស

រដ្ឋធម្មនុញ្ញហាមប្រាមចំពោះការរើសអើងទាក់ទងនឹងពូជសាសន៍ យេនឌ័រ ពិការភាព ភាសា ឬ
ឋានៈសង្គម ប៉ុន្តែ ជាទូទៅ រដ្ឋាភិបាលមិនបានការពារសិទ្ធិទាំងនេះឡើយ។ ច្បាប់មិនហាមប្រាមការរើសអើង
ដោយសារលក្ខណៈនៃចំណង់ផ្លូវភេទ អត្តសញ្ញាណយេនឌ័រ ឬឋានៈសង្គមឡើយ។

ស្រ្តី

អំពើរំលោភសេពសន្ថវៈ និងអំពើហិង្សា៖ ច្បាប់ដាក់ទោសព្រហ្មទណ្ឌចំពោះអំពើរំលោភសេពសន្ថវៈ និងការបំពានបំពាន។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលក្នុងស្រុក និងអន្តរជាតិបានរាយការណ៍ថា អំពើហិង្សាប្រឆាំងស្រ្តី មានដូចជាអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ និងការរំលោភសេពសន្ថវៈ កើតមានជាទូទៅផង។ អំពើរំលោភសេពសន្ថវៈត្រូវកាត់ទោសឱ្យជាប់ពន្ធនាគារពី ៥ឆ្នាំ ទៅ ៣០ឆ្នាំ។ អំពើរំលោភសេពសន្ថវៈ ប្តី/ប្រពន្ធមិនត្រូវបានចែងជាក់លាក់នៅក្នុងក្រមព្រហ្មទណ្ឌឡើយ ប៉ុន្តែ អាចធ្វើការចោទប្រកាន់ថាជា “អំពើរំលោភសេពសន្ថវៈ” “ការបង្ករបួសស្នាម” ឬ “ការបំពានបំពានមិនសមរម្យ”បាន។ យោងតាមច្បាប់ស្តីពីអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ ការរំលោភសេពសន្ថវៈប្តី/ប្រពន្ធអាចស្ថិតនៅក្នុងនិយមន័យនៃអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារដែលរួមបញ្ចូល “ការបំពានផ្លូវភេទ” ផងដែរ។ កម្រមានការចោទប្រកាន់ពីបទរំលោភសេពសន្ថវៈប្តី/ប្រពន្ធតាមក្រមព្រហ្មទណ្ឌ និងច្បាប់ស្តីពីអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារណាស់។ ច្បាប់ស្តីពីអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារកំណត់ដាក់ទោសព្រហ្មទណ្ឌចំពោះអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ ប៉ុន្តែ មិនមានចែងជាក់លាក់អំពីការដាក់ទោសឡើយ។ ប៉ុន្តែ គេអាចប្រើក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ដើម្បីដាក់ទោសចំពោះបទល្មើសហិង្សាក្នុងគ្រួសារ ដោយដាក់ទោសពន្ធនាគារចាប់ពី ១ ឆ្នាំរហូតដល់ ១៥ឆ្នាំ។

អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលមួយ ឈ្មោះអាដហុកបានទទួលរបាយការណ៍អំពីករណីរំលោភសេពសន្ថវៈចំនួន ៣១៣ ករណី ។ នៅក្នុងចំណោមករណីទាំងនេះ មាន ៧១ករណី ត្រូវបានកាត់ក្តីដោយតុលាការ ២១ ករណីត្រូវបានសម្របសម្រួលដោយតុលាការ ឬនគរបាល ហើយករណីដែលនៅសល់នៅរង់ចាំសវនាការ។ ចំពោះអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារ មានរបាយការណ៍ចំនួន ៣៨៨ ករណី ក្នុងឆ្នាំនៃរបាយការណ៍។ តុលាការដោះស្រាយបានតែ ១០ ករណីតែប៉ុណ្ណោះ។ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលផ្សេងទៀតបានចងក្រងអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារចំនួន ១៤៨ ករណីដែលប៉ះពាល់ដល់ជនរងគ្រោះចំនួន ១៤៨ នាក់ ហើយអំពើរំលោភសេពសន្ថវៈចំនួន ៧១ ករណី ដោយប៉ះពាល់ដល់ជនរងគ្រោះចំនួន ៧២ នាក់នៅក្នុងខេត្តចំនួន ១៣ និងរាជធានីភ្នំពេញនៅក្នុងឆ្នាំនៃរបាយការណ៍។ អំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារចំនួន ៤ ករណី និងករណីរំលោភសេពសន្ថវៈចំនួន ១ ករណីបានបណ្តាលឱ្យជនរងគ្រោះម្នាក់ស្លាប់ ក្នុងករណីមួយៗ។ ក្នុងអំឡុងពេលនេះដែរ នាយកដ្ឋានប្រយុទ្ធប្រឆាំងការជួញដូរមនុស្សនៃក្រសួងមហាផ្ទៃបានស្រាវជ្រាវរកឃើញអំពើហិង្សាប្រឆាំងនឹងស្រ្តី និងកុមារចំនួន ៨៧១ ករណី ដែលឈានដល់ការចាប់ខ្លួនជនល្មើសចំនួន ១១៥១ នាក់ ។ ក្នុងចំណោមករណីទាំង ៨៧១ មាន ២៣៧ ករណីជាករណីរំលោភសេពសន្ថវៈ និងប៉ុនប៉ងរំលោភសេពសន្ថវៈ។ ករណីមួយចំនួនទំនងជាបានរាយការណ៍មិនគ្រប់គ្រាន់អំពីវិសាលភាពនៃបញ្ហា ដោយសារការអនុវត្តច្បាប់គ្មានប្រសិទ្ធភាព ការរាយការណ៍អំពីស្ថិតិបទព្រហ្មទណ្ឌមិនគ្រប់គ្រាន់ និងដោយសារស្រ្តីភ័យខ្លាចមិនហ៊ានប្តឹងជនល្មើស។ អង្គការ

មិនមែនរដ្ឋាភិបាលបានរាយការណ៍ថា ការអនុវត្តច្បាប់ស្តីពីអំពើហិង្សាក្នុងគ្រួសារមានភាពទន់ខ្សោយ អាជ្ញាធរនៅតែមិនរលំពាក់ព័ន្ធនៅក្នុងជម្លោះក្នុងគ្រួសារ ហើយជាញឹកញាប់ ជនរងគ្រោះស្នាក់នៅក្នុងការ ដាក់ពាក្យបណ្តឹងជាផ្លូវការ។

រដ្ឋាភិបាលបានគាំទ្រអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលដែលផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាលដល់ស្ត្រីក្រីក្រ ងាយរង គ្រោះពីការរំលោភពីប្តី ពេស្យាចារ្យ និងការជួញដូរ។ ក្រសួងកិច្ចការនារីបានសម្របសម្រួលជាមួយអង្គការ មិនមែនរដ្ឋាភិបាល និងប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយក្នុងស្រុក ដើម្បីបង្កើតកម្មវិធីចាក់ផ្សាយតាមវិទ្យុ និងទូរទស្សន៍អំពី បញ្ហាស្ត្រី។

ការបៀតបៀនផ្លូវភេទ៖ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌដាក់ទោសព្រហ្មទណ្ឌចំពោះការបៀតបៀនផ្លូវភេទ ដោយដាក់ ពន្ធនាគារពី ៦ ថ្ងៃទៅ ៣ ខែ និងពិន័យជាទឹកប្រាក់ចំនួនពី ១០០ ០០០រៀលទៅ ៥០០ ០០០រៀល (២៥ ទៅ ១២៥ ដុល្លារអាមេរិក)។ ប៉ុន្តែ មិនមានការចាប់ខ្លួន ឬកាត់ទោសឡើយ។ រដ្ឋាភិបាលធ្វើយុទ្ធនាការលើកកម្ពស់ ការយល់ដឹងជាសាធារណៈដែលផ្តោតជាក់លាក់លើស្ត្រីលក់ស្រាបៀរនៅកន្លែងកម្សាន្តដែលបានរាយការណ៍ ថា ងាយរងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារការបៀតបៀន។ ពុំទាន់មានព័ត៌មានអំពីអត្រានៃការកើតមានបទល្មើសនេះ នៅឡើយទេ។

សិទ្ធិបន្តពូជ៖ គូស្វាមីភរិយា និងបុគ្គលម្នាក់ៗអាចសម្រេចចិត្តចំពោះចំនួនកូនដែលចង់បាន គម្លាតមានកូន និង រយៈពេលមានកូន ហើយពួកគេមានព័ត៌មាន និងមធ្យោបាយដើម្បីធ្វើការសម្រេចចិត្តដោយសេរីដោយគ្មាន ការរើសអើង។ ស្ត្រីមានសិទ្ធិទទួលសេវាពន្យារកំណើត និងការថែទាំមុនពេលសម្រាល ព្រមទាំងឆ្លុបមាន ជំនាញ និងការថែទាំក្រោយពេលសម្រាលផងដែរ ប៉ុន្តែជារឿយៗ សិទ្ធិនេះនៅមានកម្រិត ដោយសារឧបសគ្គ ប្រាក់ចំណូល និងភូមិសាស្ត្រ។ យោងតាមការអង្កេតសុខភាពប្រជាសាស្ត្រប្រទេសកម្ពុជា អត្រាមរណៈមាតា នៅឆ្នាំ២០១០ មានចំនួន ២០៦ នាក់ក្នុងទារកកើតរស់ចំនួន ១០០ ០០០នាក់។ កត្តាចម្បង ដែលមានឥទ្ធិពល លើអត្រាមរណៈមាតាខ្ពស់នៅក្នុងប្រទេសរួមមានកង្វះមណ្ឌលសុខភាពត្រឹមត្រូវ ថ្នាំសង្កូវ និងកង្វះឆ្លុបមាន ជំនាញត្រឹមត្រូវ។ អត្រាប្រេវ៉ាឡង់នៃការប្រើមធ្យោបាយពន្យារកំណើតក្នុងចំណោមស្ត្រីគឺមានប្រហែល ៥១ ភាគរយ។

ការរើសអើង៖ រដ្ឋធម្មនុញ្ញចែងអំពីសិទ្ធិស្មើភាពគ្នាសំរាប់ស្ត្រី ការទទួលបានប្រាក់កម្រៃស្មើគ្នាចំពោះការងារ ដូចគ្នា និងឋានៈស្មើគ្នាក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍។ ជាទូទៅ ស្ត្រីមានសិទ្ធិលើទ្រព្យសម្បត្តិស្មើភាពគ្នា មានសិទ្ធិតាម

ផ្លូវច្បាប់ដូចគ្នាក្នុងការដាក់ពាក្យបណ្តឹងលែងលះ និងសិទ្ធិស្មើគ្នាក្នុងការទទួលបានការអប់រំ និងការងារមួយ ចំនួន។ ប៉ុន្តែ ប្រពៃណីវប្បធម៌បានកម្រិតសមត្ថភាពរបស់ស្ត្រីដើម្បីឈានទៅដល់ការទទួលបានមុខតំណែង ខ្ពស់នៅក្នុងការងារ និងផ្នែកផ្សេងទៀត។ ជារឿយៗ ស្ត្រីច្រើនធ្វើការងារដែលទទួលបានប្រាក់កម្រៃទាប និង ភាគច្រើនមិនសូវមានមុខតំណែងផ្នែកគ្រប់គ្រងទេ។ បុរសយ៉ាងច្រើនលើសលុបបម្រើការងារយោធា នគរបាល និងការងាររាជការស៊ីវិល។

ក្រសួងកិច្ចការនារី ដែលត្រូវបានផ្តល់អាណត្តិអោយការពារសិទ្ធិស្ត្រី និងលើកកម្ពស់សមភាព យេនឌ័រនៅក្នុងសង្គម បានបន្តកម្មវិធី នារីរតនៈ (“ស្ត្រីជាតួរងពេជ្រដ៏មានតម្លៃ”)។ កម្មវិធីនេះមានគោល បំណងលើកកម្ពស់មុខមាត់ស្ត្រីតាមរយៈការបញ្ឈប់យេនឌ័រ ជំរុញឱ្យស្ត្រីចូលរួមនៅក្នុងជីវិតសេដ្ឋកិច្ច និង នយោបាយ និង ការការពារសិទ្ធិស្ត្រី។ ក្រសួងរដ្ឋាភិបាលចំនួន ១៦ បានបន្តផែនការសកម្មភាពបញ្ឈប់ យេនឌ័រ ដោយមានការគាំទ្រពីកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍សហប្រជាជាតិ និងដោយសហការយ៉ាងជិតស្និទ្ធជាមួយ ក្រសួងកិច្ចការនារី។

កុមារ

ការចុះសំបុត្រកំណើត៖ តាមច្បាប់ សញ្ជាតិអាចទទួលបានតាមរយៈកំណើតពីឪពុកម្តាយដែលមិនមែនជាជន ជាតិខ្មែរ ក្នុងករណីដែលឪពុកម្តាយទាំងពីរនោះបានកើត និងរស់នៅដោយស្របច្បាប់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ឬករណីដែលឪពុក/ម្តាយណាម្នាក់ទទួលបានសញ្ជាតិកម្ពុជា។ ជនជាតិខ្មែរត្រូវបានចាត់ទុកជាពលរដ្ឋខ្មែរ។ ក្រសួងមហាផ្ទៃបានគ្រប់គ្រងប្រព័ន្ធចុះបញ្ជីកំណើតតាមបែបទំនើប ប៉ុន្តែ ទារកទាំងអស់មិនសុទ្ធតែត្រូវបាន ចុះបញ្ជីភ្លាមៗឡើយ ដោយសារតែឪពុកម្តាយពន្យារពេល។ ប្រព័ន្ធនេះមិនបានដាក់បញ្ចូលសេវាពិសេស សំរាប់សហគមន៍ភាគតិចឡើយ។ ក្រៅពីនេះ កុមារដែលបានកើតចាប់ពីពាក់កណ្តាលទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៧០ ដល់ពាក់កណ្តាលទសវត្សរ៍ឆ្នាំ១៩៩០ ជាទូទៅ មិនត្រូវបានចុះបញ្ជីកំណើតឡើយ ដោយសារការគ្រប់គ្រង របស់វៀតណាម/ខ្មែរក្រហម/សង្គ្រាមស៊ីវិល។ អ្នកដែលមិនបានចុះបញ្ជីទាំងនេះជាច្រើន ដែលក្រោយមកមាន គ្រួសារផ្ទាល់ខ្លួន មិនបានយល់អំពីភាពចាំបាច់នៃការចុះបញ្ជីនេះទេ។ ជាទូទៅ យុវជនមិនទៅចុះបញ្ជីកំណើត ឡើយ រហូតទាល់តែគេត្រូវការចាំបាច់។

ការខកខានមិនបានចុះបញ្ជីកំណើតនាំអោយមានការរើសអើង រួមទាំងការមិនផ្តល់សេវាសាធារណៈ ផង។ ការសិក្សាមួយនៅឆ្នាំ ២០០៧ ដែលធ្វើឡើងដោយអង្គការ UNHCR ស្តីពីភាពគ្មានសញ្ជាតិនៅក្នុង ប្រទេសកម្ពុជាបាននិយាយថា ជារឿយៗ កុមារជនជាតិភាគតិច និងកុមារដែលគ្មានសញ្ជាតិត្រូវបានផាត់ ចេញពីដំណើរការចុះបញ្ជីកំណើត។ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលដែលផ្តល់សេវាចំពោះសហគមន៍ដែលត្រូវបាន គេផាត់ចេញ បានរាយការណ៍ថា ជារឿយៗ កុមារដែលគ្មានសំបុត្រកំណើត និងសៀវភៅគ្រួសារ បាត់បង់

លទ្ធភាពទទួលបានការអប់រំ និងការថែទាំសុខភាព។ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលទាំងនោះក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរថា ទៅថ្ងៃអនាគត កុមារទាំងនេះអាចមិនមានលទ្ធភាពទទួលបានការងារធ្វើ មានទ្រព្យសម្បត្តិផ្ទាល់ខ្លួន ចូលរួមបោះឆ្នោត ឬប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធច្បាប់នោះទេ។

ការអប់រំ៖ កុមារទទួលបានផលប៉ះពាល់ជាអវិជ្ជមានដោយសារប្រព័ន្ធអប់រំដែលគ្មានលក្ខណៈគ្រប់គ្រាន់។ ការអប់រំរហូតដល់ថ្នាក់ទី៩ គឺគិតមានបង់ថ្លៃឡើយ ប៉ុន្តែ មិនមែនជាកាតព្វកិច្ចទេ។ កុមារជាច្រើនបានឈប់រៀនដើម្បីជួយគ្រួសារក្នុងការងារកសិកម្មលក្ខណៈគ្រួសារ ធ្វើការងារនៅក្នុងសកម្មភាពផ្សេងទៀត ចូលរៀននៅអាយុច្រើន ឬមិនចូលរៀនសោះតែម្តង។ រដ្ឋាភិបាលមិនបដិសេធក្នុងស្រីក្នុងការទទួលបានការអប់រំស្មើភាពគ្នាទេ។ ប៉ុន្តែ ជារឿយៗ គ្រួសារដែលមានធនធានមានកំរិត ផ្តល់អាទិភាពដល់ក្មេងប្រុសជាងក្មេងស្រី។ បើយោងតាមរបាយការណ៍អង្គការអន្តរជាតិ បន្ទាប់ពីកម្រិតបឋមសិក្សា ចំនួនក្មេងស្រីចុះឈ្មោះចូលរៀនធ្លាក់ចុះយ៉ាងខ្លាំង។ សាលារៀននៅក្នុងតំបន់ជាច្រើនស្ថិតនៅឆ្ងាយពីផ្ទះ ហើយការធ្វើដំណើរក៏ជាបញ្ហាមួយផងដែរ។ កត្តានេះបានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់ក្មេងស្រីជាពិសេស ដោយសារកង្វល់ពីសុវត្ថិភាពក្នុងការធ្វើដំណើរពីផ្ទះទៅសាលារៀន។

ការធ្វើបាបកុមារ៖ ការធ្វើបាបកុមារត្រូវបានជឿថា មានជាទូទៅ ទោះបីគ្មានស្ថិតិបញ្ជាក់ក្តី។ ការរំលោភសេពសន្ថវៈកុមារនៅតែជាបញ្ហាធ្ងន់ធ្ងរមួយនៅឡើយ។ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ADHOC បានរាយការណ៍ថា ករណីរំលោភសេពសន្ថវៈ និងប៉ុនប៉ងរំលោភសេពសន្ថវៈចំនួន ២១៣ ករណី បានកើតឡើងចំពោះកុមារដែលមានអាយុក្រោម ១៨ ឆ្នាំ។ ករណីចំនួន ២៣ មានពាក់ព័ន្ធជាមួយកុមារអាយុក្រោម ៥ ឆ្នាំចំនួន ៥០ ករណីមានពាក់ព័ន្ធជាមួយកុមារអាយុពី ៥ ទៅ ១០ ឆ្នាំ ហើយករណីចំនួន ១៤០ មានពាក់ព័ន្ធជាមួយកុមារអាយុពី ១០ ទៅ ១៨ ឆ្នាំ។

អាពាហ៍ពិពាហ៍ជាមួយកុមារ៖ អាយុគ្រប់ការតាមច្បាប់សំរាប់ក្មេងប្រុស និងក្មេងស្រីគឺ ១៨ ឆ្នាំ។ ១៨% នៃនារីដែលមានអាយុពី ២០ ទៅ ២៤ ឆ្នាំ បានរៀបការនៅពេលគេមានអាយុក្រោម ១៨ ឆ្នាំ។ ការរៀបការរបស់កុមារមិនត្រូវបានចាត់ទុកថា ជាបញ្ហាទេ ហើយរដ្ឋាភិបាលបានចាត់វិធានការដើម្បីបំពេញតាមអាយុអប្បបរមាដូចដែលត្រូវបានកំណត់ដោយច្បាប់។

ការកេងប្រវ័ញ្ចផ្លូវភេទលើកុមារ៖ ការរួមភេទជាមួយកុមារអាយុក្រោម ១៥ ឆ្នាំ គឺជាអំពើខុសច្បាប់។ ប៉ុន្តែ ពេស្យាចារ្យកុមារបានកើតឡើង។ នៅអំឡុងឆ្នាំនៃរបាយការណ៍ នគរបាលបានវាយឆ្នក់ចូលផ្ទះបន

ហើយបានជួយសង្គ្រោះក្មេងស្រីមិនគ្រប់អាយុដែលត្រូវបានគេជញ្ជូនដូរធ្វើពេស្យាចារ្យ។ ក្រសួងមហាផ្ទៃបាន រាយការណ៍ថា អាជ្ញាធរបានចាប់ខ្លួនជនបរទេសចំនួន ១២ នាក់ ពីបទរួមភេទជាមួយកុមារ។ កុមារមួយ ចំនួនបានធ្វើពេស្យាចារ្យដើម្បីចិញ្ចឹមជីវិត ដោយមិនមានការចូលរួមពីភាគីទីបីណាឡើយ។ រដ្ឋាភិបាលបាន ប្រើប្រាស់ច្បាប់ស្តីពីការបង្ក្រាបការជញ្ជូនដូរមនុស្ស និងការកេងប្រវ័ញ្ចផ្លូវភេទ ដើម្បីកាត់ទោសអ្នកទេសចរ ផ្លូវភេទ ដែលរំលោភបំពានលើកុមារ។

ច្បាប់ស្តីពីការជញ្ជូនដូរមនុស្សដាក់ទោសចំពោះការជញ្ជូនដូរ កេងប្រវ័ញ្ចផ្លូវភេទលើកុមារ ដោយដាក់ ពន្ធនាគារចាប់ពី ២ ទៅ ១៥ ឆ្នាំ។ ច្បាប់នេះក៏ហាមប្រាមរូបអាសអាភាសរបស់កុមារផងដែរ។

កុមារផ្តាសម្គាល់ទីលំនៅ៖ រដ្ឋាភិបាលបានផ្តល់សេវាមានកំរិត និងមិនគ្រប់គ្រាន់ដល់កុមាររស់នៅតាមចិញ្ចើមថ្នល់ នៅមជ្ឈមណ្ឌលស្តារនីតិសម្បទា។ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលក្នុងស្រុកមួយបានវាយតម្លៃថា មានកុមារតាម ចិញ្ចើមផ្លូវប្រមាណជា ១២០០ ទៅ ១៥០០ នាក់នៅក្នុងរាជធានីភ្នំពេញ ដែលមិនមានគ្រួសារ ហើយកុមារ ប្រមាណជាពី ១៥ ០០០ ទៅ ២០ ០០០នាក់ បានធ្វើការងារនៅតាមចិញ្ចើមផ្លូវ ប៉ុន្តែ បានត្រឡប់ទៅផ្ទះវិញ នៅពេលយប់។ កុមារប្រមាណជា ៥០០ ទៅ ៩០០ នាក់ បានរស់នៅជាមួយគ្រួសាររបស់ខ្លួននៅតាមចិញ្ចើម ផ្លូវនៃរាជធានីភ្នំពេញ។

កុមារក្នុងពន្ធនាគារ៖ ក្រសួងមហាផ្ទៃបានរាយការណ៍ថា ដោយគិតមកត្រឹមខែវិច្ឆិកា យ៉ាងហោចណាស់ មានកុមារក្រោមអាយុ ៦ ឆ្នាំចំនួន ៨១ នាក់ ត្រូវបានគេរាយការណ៍ថា កំពុងរស់នៅជាមួយម្តាយរបស់ខ្លួន នៅក្នុងពន្ធនាគារ។ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលមួយក្នុងស្រុកបានរាយការណ៍ថា មានកុមារបែបនេះចំនួន ៦៦ នាក់ រស់នៅក្នុងពន្ធនាគារចំនួន១៩ គិតត្រឹមខែវិច្ឆិកា និងបានអះអាងថា កុមារទាំងនេះទទួលបានការមើលថែ មិនបានល្អពីឆ្នាំពន្ធនាគារ និងប្រឈមនឹងគ្រោះថ្នាក់រាងកាយពីអ្នកទោសព្រហ្មទណ្ឌដែលជាមនុស្សពេញវ័យ។ ជាទូទៅ កុមារទាំងនេះខ្វះអាហារូបត្ថម្ភ និងការអប់រំគ្រប់គ្រាន់។

ការចាប់ជំរិតកុមារឆ្លងដែន៖ ប្រទេសកម្ពុជាមិនមែនជាហត្ថលេខីនៃអនុសញ្ញាក្រុងឡាអេ ឆ្នាំ១៩៨០ ស្តីពី ទិដ្ឋភាពស៊ីវិលនៃការចាប់ជំរិតកុមារឆ្លងដែនឡើយ។

ការប្រឆាំងនឹងសាសនាជ្វីស (Anti-Semitism)

មានសហគមន៍អនិកជនកាន់សាសនាជ្វីសតូចមួយនៅក្នុងរាជធានីភ្នំពេញ ហើយមិនមាន របាយការណ៍អំពីទង្វើប្រឆាំងនឹងសាសនានេះឡើយ។

ការជួញដូរមនុស្ស

សូមចូលមើលរបាយការណ៍ស្តីពីការជួញដូរមនុស្ស របស់ក្រសួងការបរទេសសហរដ្ឋអាមេរិក នៅគេហទំព័រ www.state.gov/j/tip។

ជនពិការ

ច្បាប់ហាមឃាត់ការរើសអើង ការព្រងើយកន្តើយ ការកេងប្រវ័ញ្ច ឬការបោះបង់ជនពិការ។ នៅក្នុងច្បាប់នេះ និយមន័យជនពិការរួមបញ្ចូលទាំងជនដែលមានជំងឺសតិស្មារតី និងជនពិការប្រាជ្ញាផងដែរ ហើយច្បាប់នេះក៏តម្រូវផងដែរថា អាគារសាធារណៈ និងទីតាំងផ្តល់សេវារដ្ឋាភិបាល រួមទាំងគ្រឹះស្ថានអប់រំផងដែរ ត្រូវមានមធ្យោបាយដែលអាចឱ្យជនពិការចេញចូលបាន។ ច្បាប់នេះមិននិយាយពីមធ្យោបាយចេញចូល ឬឡើងចុះ ពេលធ្វើដំណើរតាមយន្តហោះ ឬធ្វើដំណើរតាមមធ្យោបាយផ្សេងឡើយ។ ក្រសួងសង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជន និងយុវនីតិសម្បទាទទួលខុសត្រូវរួមលើការការពារសិទ្ធិជនពិការ ថ្វីបើច្បាប់នេះកំណត់ភារកិច្ចជាក់លាក់សំរាប់បណ្តាក្រសួងផ្សេងទៀត ដូចជា ក្រសួងសុខាភិបាល ក្រសួងអប់រំ ក្រសួងសាធារណៈការ និងដឹកជញ្ជូន និងក្រសួងការពារជាតិក្តី។ រដ្ឋាភិបាលបានស្នើឱ្យបណ្តាញទូរទស្សន៍ទាំងអស់ប្រើប្រាស់ការបកប្រែភាសាសញ្ញាក្នុងកម្មវិធីរបស់ខ្លួន។ គិតត្រឹមខែធ្នូ ស្ថានីយទូរទស្សន៍ចម្បងមួយមានការបកប្រែភាសាសញ្ញា ហើយក្រសួងព័ត៌មានកំពុងធ្វើការងារជាមួយនិងស្ថានីយទូរទស្សន៍ផ្សេងៗទៀត ដើម្បីអភិវឌ្ឍសមត្ថភាពក្នុងការបកប្រែភាសាសញ្ញានេះ។ រដ្ឋាភិបាលបានបន្តការខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់ខ្លួនក្នុងការអនុវត្តច្បាប់នេះ ទោះបីជារយៈពេលពេញលេញសម្រាប់អនុវត្តច្បាប់នៅក្នុងករណីមួយចំនួនអាចពន្យារដល់ឆ្នាំ ២០១៥ ក៏ដោយ។ ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រីបានអនុម័តអនុក្រឹត្យចំនួន ៤ ដើម្បីគាំទ្រច្បាប់នេះ។

កម្មវិធីដែលរៀបចំឡើងដោយអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលនានា បានធ្វើការកែលម្អគួរឱ្យកត់សម្គាល់ចំពោះការប្រព្រឹត្ត និងការស្តារនីតិសម្បទាលើជនពិការ ប៉ុន្តែ ពួកគាត់បានប្រឈមនឹងការរើសអើងពីសង្គមយ៉ាងច្រើន ជាពិសេសលទ្ធភាពក្នុងការទទួលបានការងារជំនាញ។

កុមារពិការអាចចូលសាលាបានដែរ។

គ្មានការដាក់កំហិតផ្លូវច្បាប់លើសិទ្ធិជនពិការក្នុងការបោះឆ្នោត ឬចូលរួមនៅក្នុងកិច្ចការស៊ីវិលឡើយ ប៉ុន្តែ រដ្ឋាភិបាលមិនបានខិតខំប្រឹងប្រែងសហការណាមួយ ដើម្បីជួយពួកគាត់ឱ្យមានការចូលរួមក្នុងកិច្ចការ

ស៊ីវិលកាន់តែច្រើនឡើយ។ ក្រសួងសង្គមកិច្ច អតីតយុទ្ធជន និងយុវនីតិសម្បទាមានទំនួលខុសត្រូវក្នុងការ
បង្កើតគោលនយោបាយដើម្បីការពារសិទ្ធិ និងស្តារនីតិសម្បទាជនពិការ ក៏ដូចជាផ្តល់ការបណ្តុះបណ្តាល
ជំនាញសម្រាប់ពួកគាត់។

សញ្ញាតិ/ពូជសាសន៍/ជនជាតិដើមភាគតិច

ច្បាប់ស្តីពីសញ្ញាតិមិនមានចែងច្បាស់លាស់អំពីសិទ្ធិរបស់ជនជាតិដើមភាគតិចឡើយ។ ការការពារ
ក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញនិយាយតែពី “ប្រជាជនខ្មែរ” ប៉ុណ្ណោះ។ អាណិកជនចិន និងវៀតណាមគឺជាជនជាតិភាគតិច
ភាគច្រើនជាងគេ។ ជនជាតិចិនត្រូវបានទទួលយកនៅក្នុងសង្គម ប៉ុន្តែ មានការបន្តស្តាប់ខ្លឹមចំពោះជនជាតិ
វៀតណាម ដែលត្រូវបានគេមើលឃើញថា ជាការគំរាមកំហែងចំពោះប្រទេសជាតិ និងវប្បធម៌។ ក្រុមមួយ
ចំនួនរួមទាំងក្រុមអ្នកនយោបាយផង បានបន្តនិយាយប្រឆាំងនឹងជនជាតិវៀតណាមយ៉ាងខ្លាំងក្លា។ ក្រុមទាំង
នេះបានស្តីបន្ទោសថា មានការកៀបសង្កត់ផ្នែកនយោបាយពីប្រទេសវៀតណាមលើគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជា
បញ្ជាទម្រង់នៅតាមតំបន់ព្រំដែន និងបញ្ហាជាច្រើនផ្សេងទៀត ដែលក្រុមទាំងនេះបានដាក់កំហុសទៅលើ
ជនជាតិវៀតណាម យ៉ាងហោចណាស់ក៏ក្នុងចំណែកខ្លះដែរ។

ជនជាតិដើមភាគតិច

ជាការជួយដល់ការខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច ក្នុងកិច្ចការពារទឹកដីដូនតា
និងធនធានធម្មជាតិរបស់ខ្លួន នៅខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០១១ រដ្ឋាភិបាលបានចេញប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីរួមទៅអោយ
សហគមន៍ជនជាតិដើមចំនួន ២ សហគមន៍ នៅខេត្តរតនៈគីរ។ នៅខែមករា រដ្ឋាភិបាលបានចេញប័ណ្ណកម្ម
សិទ្ធិដីរួមទៅអោយសហគមន៍ជនជាតិដើមក្នុងដែលមាន ១០០ គ្រួសារ នៅខេត្តមណ្ឌលគីរី ដែលកំពុងរស់នៅ
លើដីទំហំ ៤៧១ អេកឺរ ក្នុងស្រុកកែវ សីមា។ ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិទាំងបីនោះគឺជាប័ណ្ណដំបូងហើយដែលត្រូវបាន
ចេញអោយ ចាប់តាំងពីច្បាប់ភូមិបាលរបស់ជាតិត្រូវបានអនុម័តនៅឆ្នាំ២០០១ មក។ នៅដំណាច់ឆ្នាំ ក្រសួង
ដែនដីពិនិត្យសេចក្តីលើប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដីរួមបន្ថែមចំនួន ៥ ទៀត សំរាប់សហគមន៍ជនជាតិនៅខេត្តមណ្ឌលគីរី។
អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលបានរិះគន់យូរមកហើយនូវដំណើរការអនុវត្តយឺតៗនៃការផ្តល់ប័ណ្ណកម្មសិទ្ធិដី
ហើយបានបន្តសុំអោយមានការផ្អាកការលក់ដី និងការផ្តល់សម្បទានដីដែលប៉ះពាល់ដល់សហគមន៍ជនជាតិ
ដើមភាគតិច។ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលក្នុងស្រុក និងអន្តរជាតិមានសកម្មភាពយ៉ាងសកម្មក្នុងការអប់រំ
សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិចអំពីដំណើរការចុះបញ្ជីដី ព្រមទាំងផ្តល់ជាតំណាងផ្នែកច្បាប់ក្នុងវិវាទផងដែរ។

អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលបានរាយការណ៍ពីការបាត់បង់ដីកសិកម្ម និងមធ្យោបាយប្រកបដីវិភាគរស់នៅ ដោយសារកំណើននៃការផ្តល់សម្បទានដីសេដ្ឋកិច្ចនៅលើដីរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច។

ការរលោភបំពានក្នុងសង្គម ការរើសអើង ព្រមទាំងអំពើហិង្សាដោយហេតុផលផ្លូវភេទ និងអត្តសញ្ញាណជនមី

មិនមានច្បាប់ដែលដាក់ទោសព្រហ្មទណ្ឌលើការស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នាឡើយ ហើយក៏មិនមានការរើសអើងជាផ្លូវការប្រឆាំងនឹងក្រុមស្ត្រីស្រឡាញ់ស្ត្រី បុរសស្រឡាញ់បុរស បុគ្គលដែលស្រឡាញ់ទាំងបុរស និងស្ត្រី និងអ្នករក្សាភាពប្រក្រតីភេទ (LGBT) នោះទេ ទោះបីជានៅតែមានការរើសអើងពីសង្គមមួយចំនួន និងការនាំគ្នាស្តាប់ក្តី ជាពិសេសនៅក្នុងតំបន់ជនបទ។ នៅខែឧសភា ក្រុមហ៊ុនក្នុងស្រុក និងអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលមួយចំនួនបានរៀបចំកម្មវិធីមោទនភាពរាជធានីភ្នំពេញប្រចាំឆ្នាំលើកទី៨ ដែលជាព្រឹត្តិការណ៍រយៈពេលពេញមួយសប្តាហ៍ ស្តីពីក្រុម LGBT។ ពិធីនោះមានការគាំទ្រជាទូទៅ ពីក្រុមអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ហើយរួមមានតំណាងរបស់ក្រុម LGBT មកពីប្រទេសជិតខាងផងដែរ។

មិនមានរបាយការណ៍អំពីការរើសអើងពីសំណាក់រដ្ឋាភិបាលផ្អែកលើលក្ខណៈនៃចំណង់ផ្លូវភេទនៅក្នុងការងារ ភាពគ្មានសញ្ជាតិ ឬលទ្ធភាពទទួលបានការអប់រំ ឬការថែទាំសុខភាពឡើយ។ ប៉ុន្តែ ការស្រឡាញ់ភេទដូចគ្នា ជាទូទៅ ទទួលរងការខ្លាចរអារ និងការសង្ស័យពីសំណាក់ប្រជាជនទូទៅ ហើយមានក្រុមគាំទ្រតិចតួចប៉ុណ្ណោះដែលគេអាចរាយការណ៍ប្រាប់ពីករណីរើសអើង ។ ការរើសអើងក្រៅផ្លូវការប្រឆាំងនឹងក្រុម LGBT នៅតែមាន តែអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលក្នុងស្រុកមួយបាននិយាយថា ការរើសអើងមានការថយចុះដោយសារសហគមន៍របស់ក្រុម LGBT ធ្វើការបានល្អក្នុងការលើកកម្ពស់ការយល់ដឹងទាក់ទងនឹងបញ្ហារបស់ក្រុម LGBT ។

គ្មានសេចក្តីរាយការណ៍ពីហិង្សា ឬការបំពានទៅលើមនុស្សក្នុងក្រុម LGBT ទេ តែការមាក់ងាយ ឬការគំរាមកំហែងអាចជាកត្តាមួយក្នុងការរារាំងមិនអោយមានការរាយការណ៍ពីករណីបែបនេះ។

អំពើហិង្សា ឬការរើសអើងផ្សេងទៀតក្នុងសង្គម

មិនមានការរើសអើងជាផ្លូវការចំពោះអ្នកផ្ទុកមេរោគអេដស៍/ជំងឺអេដស៍ឡើយ។ ការរើសអើងចំពោះអ្នកផ្ទុកមេរោគអេដស៍/ជំងឺអេដស៍នៅក្នុងសង្គមនៅតែជាបញ្ហាតាមតំបន់ជនបទ។ ប៉ុន្តែ តាមរយៈកម្មវិធីយល់ដឹងអំពីមេរោគអេដស៍/ជំងឺអេដស៍ ការរើសអើងនេះមានកម្រិតមធ្យមផងដែរទេ។

ផ្នែកទី ៧៖ សិទ្ធិកម្មករ និងយោជិត

ក. សេរីភាពចូលរួម និងសិទ្ធិចរចាអនុសញ្ញារួម (Freedom of Association and the Right to Collective Bargaining)

ច្បាប់ រួមទាំងបទបញ្ជា និងបញ្ញត្តិធានា ការពារសិទ្ធិរបស់អ្នកធ្វើការក្នុងវិស័យឯកជនក្នុងការបង្កើត និងចូលរួមក្នុងសហជីព តាមការជ្រើសរើសរបស់គេ ដោយគ្មានការអនុញ្ញាតជាមុន សិទ្ធិក្នុងការធ្វើកូដកម្ម និងសិទ្ធិក្នុងការចរចាអនុសញ្ញារួម ។ ថ្វីបើសហជីពអាចចងសម្ព័ន្ធ ឬចូលរួមជាសមាជិកដោយសេរីក្តី តែមិនចែងច្បាស់ពីសិទ្ធិរបស់គេក្នុងការចងសម្ព័ន្ធ ឬចូលជាសមាជិកជាអន្តរជាតិទេ ។

ច្បាប់តម្រូវឱ្យសហជីពដាក់បញ្ជូនលក្ខន្តិកៈ និងបញ្ជីឈ្មោះមន្ត្រីសហជីពទៅក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ (MOLVT)។ ការិយាល័យទំនាក់ទំនងការងារទទួលបន្ទុកសម្របសម្រួលដំណើរការចុះបញ្ជីការសហជីព និងផ្តល់លិខិតបញ្ជាក់ “ភាពជាតំណាងបំផុត” សម្រាប់សហជីព ដែលផ្តល់សិទ្ធិឱ្យសហជីព ដែលជាតំណាងកម្មករ-និយោជិតភាគច្រើននៅក្នុងសហគ្រាសណាមួយ ធ្វើជាតំណាងកម្មករ-និយោជិតទាំងអស់នៅក្នុងសហគ្រាសនោះ។

មន្ត្រីរាជការ រួមទាំង គ្រូបង្រៀន ចៅក្រម និងមន្ត្រីយោធា ព្រមទាំងអ្នកបម្រើការងារតាមផ្ទះ គ្មានសិទ្ធិបង្កើត ឬចូលរួមក្នុងសហជីពឡើយ។ បុគ្គលិកនៅក្នុងឧស្សាហកម្មដឹកជញ្ជូនតាមផ្លូវអាកាស និងផ្លូវទឹក មានសេរីភាពក្នុងការបង្កើតសហជីព ប៉ុន្តែមិនមានសិទ្ធិទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍របបធានាផ្នែកសង្គម និងប្រាក់សោធននិវត្តន៍ឡើយ ហើយទទួលបានការលើកលែងពីការកំហិតម៉ោងការងារដែលមានចែងនៅក្នុងច្បាប់។

ច្បាប់ចែងថា កូដកម្មអាចរៀបចំធ្វើបានលុះត្រាតែបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌតម្រូវមួយចំនួនសិន ដែលរួមមាន វិធីសាស្ត្រដោះស្រាយវិវាទផ្សេងទៀត (ដូចជា ការចរចា ការផ្សះផ្សារ ឬមជ្ឈត្តកម្ម) បានបរាជ័យ ករណីមានការបោះឆ្នោតសម្ងាត់ពីសមាជិកសហជីព និងត្រូវជូនដំណឹងជាមុនរយៈពេល ៧ថ្ងៃ ដល់និយោជក និងក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ។ ពុំមានច្បាប់ដែលហាមប្រាមមន្ត្រីរាជការ បុគ្គលិកនៅក្នុងវិស័យសាធារណៈ ឬបុគ្គលិកនៅក្នុងសេវាសំខាន់ៗ មិនឱ្យធ្វើកូដកម្មឡើយ។ មានការការពារផ្លូវច្បាប់ដែលការពារកម្មករ-និយោជិតពីការសងសឹក។

បទប្បញ្ញត្តិស្តីពីសិទ្ធិចរចាអនុសញ្ញារួមនៃការងារកំណត់នីតិវិធីដែលចែងថា សហជីពត្រូវបង្ហាញថា ខ្លួនជាតំណាងកម្មករសំរាប់ការចរចា។ បទប្បញ្ញត្តិទាំងនេះផ្តល់សិទ្ធិឱ្យសហជីពដែលមានភាពជាតំណាង បំផុត ធ្វើការចរចាអនុសញ្ញារួមហើយតម្រូវឱ្យនិយោជកត្រូវធ្វើការចរចា ប្រសិនបើសហជីពស្នើឱ្យមាន កិច្ចព្រមព្រៀងអនុសញ្ញារួម។ បទប្បញ្ញត្តិទាំងនេះក៏ចងភ្ជាប់កាតព្វកិច្ចគ្រួសារឱ្យឯកភាពនឹងដំណើរការចរចា ដែលមានលំដាប់លំដោយត្រឹមត្រូវ និងផ្តល់សំណើ ក៏ដូចជាសំណើតបដែលសមស្រប និងសមហេតុផល ព្រមទាំងតម្រូវឱ្យនិយោជកផ្តល់ទីតាំង និងព័ត៌មានដែលទាក់ទងនឹងដំណើរការចរចាទាំងអស់ដល់សហជីព តាមការស្នើសុំរបស់សហជីព។ ច្បាប់នេះក៏ផ្តល់ឱ្យមេដឹកនាំសហជីពនូវការការពារបន្ថែមពីការបណ្តេញចេញ ពីការងារផងដែរ។

វិវាទការងារដែលដោះស្រាយមិនដាច់ស្រេច អាចបញ្ជូនទៅកាន់ក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល ដែលជា អង្គការពង្រឹងករណីដែលបកស្រាយបទប្បញ្ញត្តិការងារនៅក្នុងករណីវិវាទសមូហភាព ដូចជា នៅពេល និយោជិតជាច្រើនត្រូវបានបណ្តេញចេញពីការងារជាដើម។ គួរភាគីអាចសម្រេចថា នឹងទទួលយកសេចក្តី សម្រេច ជាការភ្ជាប់ជាកាតព្វកិច្ចយ៉ាងណា។ ប្រសិនបើមិនមានភាគីណាមួយជំទាស់ទៅនឹងសេចក្តីសម្រេច ទេនោះ នៅក្នុងរយៈពេល ៨ថ្ងៃ បន្ទាប់ការចេញសេចក្តីសម្រេចទេ ភាគីត្រូវជាប់កាតព្វកិច្ចដោយស្វ័យប្រវត្តិ។ វិវាទបុគ្គលអាចយកមកដោះស្រាយនៅចំពោះមុខតុលាការ តែប្រព័ន្ធតុលាការមិនមានភាពអព្យាក្រឹត និង តម្លាភាពទេ។

តាមសេចក្តីរាយការណ៍មក កម្មករជួបឧបសគ្គក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិរបស់គេក្នុងការបង្កើតក្រុម ដោយ សារនិយោជកខ្លះមិនព្រមចុះហត្ថលេខាលើសំបុត្រជូនដំណឹង ដែលទទួលស្គាល់សហជីពជាផ្លូវការ។ ក្រៅ ពីនេះទៀត កម្មករនៅក្នុងវិស័យកាត់ដេរនៅកម្ពុជាត្រូវបានជួលដូចជាអ្នកម៉ៅការបន្ត ដែលជាការធ្វើអោយ ការចូល ឬបង្កើតសហជីពមានការពិបាក។ ការពង្រឹងការអនុវត្តសិទ្ធិចូលរួមសមាគម និងសេរីភាពរួចផុតពី ការរើសអើងប្រឆាំងនឹងសហជីពគ្មានលក្ខណៈស៊ីសង្វាក់គ្នាទេ។ ទង្វើរើសអើង ការគំរាមកំហែង និង ទង្វើសងសឹកប្រឆាំងនឹងសហជីពពិសោធន៍និយោជកមិនទទួលការដាក់ទណ្ឌកម្មទេ។ ពេលខ្លះ កិច្ចការ របស់រដ្ឋាភិបាលក្នុងការពង្រឹងការអនុវត្តសិទ្ធិទាំងនេះត្រូវបន្តចបង្អាក់ដោយសារទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធនៅក្នុង ចំណោមមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល និយោជក និងមេដឹកនាំសហជីព។ ទំនាក់ទំនងទាំងនេះបង្អាក់មិនអោយមេដឹកនាំ សហជីពរាយការណ៍ពីករណីរើសអើង ហើយរាំងស្ទះដល់ដំណើរការដោយឯករាជ្យរបស់សហជីព។ មេដឹក នាំសហជីពដែលចូលខាងរដ្ឋាភិបាល មិនបានធ្វើការដោយឯករាជ្យទេ ហើយពេលខ្លះ មិនបានរាយការណ៍ពី ករណីរើសអើងរបស់សហជីពទៅរដ្ឋាភិបាលទេ។ រដ្ឋាភិបាលក៏មិនផ្តល់ធនធានគ្រប់គ្រាន់សំរាប់ការពង្រឹង

ការអនុវត្តច្បាប់ទេ ដូចជាការមានអធិការការងារដែលទទួលបានការបណ្តុះបណ្តាល និងមានបទពិសោធន៍ ទាក់ទងនឹងការងារកម្មករ។

ការពង្រឹងការអនុវត្តសិទ្ធិចរចាជាសមូហភាពរបស់រដ្ឋាភិបាលមានលក្ខណៈមិនស៊ីសង្វាក់ទេ។ ដោយគិតមកដល់ខែកក្កដា ក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈបានព្រមានជាផ្លូវការដល់ក្រុមហ៊ុន ចំនួន ២០៦ ពីបទរំលោភច្បាប់។ ទោះបីជាក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ ជាញឹកញយ បាន សម្រេច ដោយឈរលើផលប្រយោជន៍របស់និយោជិតក៏ដោយ ក៏ក្រសួងកម្របានប្រើប្រាស់សិទ្ធិអំណាច ស្របច្បាប់របស់ខ្លួនដើម្បីដាក់ពិន័យដល់និយោជកដែលមិនអនុវត្តបទបញ្ជារបស់ខ្លួនណាស់។ ក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈបែរជាបញ្ជូនវិវាទដែលដោះស្រាយមិនដាច់ស្រេចចំនួន ២៥៥ ករណីទៅកាន់ក្រុម ប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាលទៅវិញ នៅក្នុងឆ្នាំនៃរបាយការណ៍នេះ។ សហជីពមួយចំនួនបានជំរុញឱ្យរដ្ឋាភិបាល ពង្រីកតួនាទីរបស់ក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាល ដោយអោយរួមបញ្ចូលករណីវិវាទផលប្រយោជន៍បុគ្គល និង ផលប្រយោជន៍សមូហភាព ព្រមទាំងធ្វើឱ្យមានការភ្ជាប់កាតព្វកិច្ចចំពោះសេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សា ផងដែរ។ នៅក្នុងឆ្នាំនៃរបាយការណ៍ ក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាលបានទទួលសំណុំរឿងចំនួន ២៥៥ ពីទូទាំង ប្រទេស ដែលនៅក្នុងចំណោមនោះ ប្រហែលជា ៧៥ ភាគរយទទួលបានការដោះស្រាយប្រកបដោយ ជោគជ័យ។ ជោគជ័យរបស់ក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាលក្នុងការដោះស្រាយការវិវាទគ្នា បាននាំអោយទាំង និយោជក ទាំងសហជីពលើកទឹកចិត្តអោយមានការប្រើប្រាស់ក្រុមប្រឹក្សានេះ។

សហជីពភាគច្រើនមានសម្ព័ន្ធភាពជាមួយគណបក្សកាន់អំណាច ហើយមានតែមួយចំនួនតូចទេ ដែល ជាសហជីពឯករាជ្យ។ នៅថ្ងៃទី ២៦ ខែមេសា សមាគម និងសហព័ន្ធសហជីពគាំទ្ររដ្ឋាភិបាលចំនួន ៦២ បានបង្កើតក្រុមប្រឹក្សាសហជីពជាតិកម្ពុជា ដោយមានបំណងរួបរួមសហព័ន្ធសហជីព សហភាពការងារ និងសមាគមទាំងអស់ ដើម្បីការពារសិទ្ធិ និងផលប្រយោជន៍របស់កម្មករ គ្រូបង្រៀន និងមនុស្សម្នាក់ៗនៅ ក្នុងសេដ្ឋកិច្ចក្រៅផ្លូវការ។ តែមេដឹកនាំសហព័ន្ធសហជីពឯករាជ្យបានអះអាងថា សមាគម និងសហព័ន្ធ សហជីពដែលគាំទ្ររដ្ឋាភិបាលនឹងគ្របដណ្តប់លើសមាគម និងសហព័ន្ធសហជីពដែលឯករាជ្យ និងថា អង្គការគាំទ្ររដ្ឋាភិបាលទាំងនេះមិនសកម្មក្នុងការធ្វើជាតំណាងអោយសមាជិកខ្លួនឡើយ។ ក្រៅពីនេះ គេមាន កង្វល់ថា ពិតមែនតែសមាគមគាំទ្ររដ្ឋាភិបាលតំណាងអោយគ្រូបង្រៀនក្តី តែគេមិនបានបំពេញនាទីនេះ អោយបានសកម្មទេ។ ទាំងសហព័ន្ធសហជីពគាំទ្ររដ្ឋាភិបាល ទាំងសហព័ន្ធសហជីពទ្រទ្រង់ដោយរដ្ឋាភិបាល បានធ្វើការក្រោមការចង្អុលបង្ហាញ និងការបង្គាប់របស់រដ្ឋាភិបាល។

ការរៀបចំបង្កើតសហជីព ឬសមាគមនៅក្នុងចំណោមបុគ្គលិកវិស័យសាធារណៈបានប្រឈមមុខនឹង ឧបសគ្គជាច្រើន។ សមាគមគ្រូបង្រៀនឯករាជ្យកម្ពុជាបានចុះបញ្ជីការជា “សមាគម” ដោយសារការហាម

ឃាត់ការបង្កើតសហជីពក្នុងវិស័យសាធារណៈ ហើយ រដ្ឋាភិបាលបានបដិសេធសំណើសុំការអនុញ្ញាត ដង្ហែរក្បួន និងធ្វើការតវ៉ា ទោះបីជាខ្លួនបានរាយការណ៍ថា មិនមានការជ្រៀតជ្រែកដោយផ្ទាល់ណាមួយពី រដ្ឋាភិបាលក្នុងសកម្មភាពប្រចាំថ្ងៃរបស់ខ្លួនក៏ដោយ។ សមាជិកមួយចំនួនភ័យខ្លាចថា សម្ព័ន្ធភាពរបស់ខ្លួនជា មួយនឹងសមាគមអាចជាឧបសគ្គដល់អាជីពទៅមុខរបស់គេ។ សមាគមវិស័យសាធារណៈមួយផ្សេងទៀតគឺ សមាគមមន្ត្រីរាជការឯករាជ្យកម្ពុជា បានលើកឡើងថា ការភ័យខ្លាចការបៀតបៀន ការរើសអើង ឬបញ្ចុះ តំណែងជាកត្តាដែលរារាំងគេមិនឱ្យចូលរួមក្នុងសមាគម។

នៅថ្ងៃទី ១៣ ខែមិថុនា ក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈបានផ្តល់ឋានៈជាសហជីពដល់ សហភាពសហជីពកម្ពុជា (Cambodian Confederation of Unions ឬCCU) ដែលជាបណ្តុំនៃសហព័ន្ធ សហជីព និងសមាគមចំនួន ៧ គឺសហជីពសេរី សហព័ន្ធនិស្សិត និងបញ្ញាវន្តខ្មែរ សមាគមក្រុមប្រឹក្សា សាស្ត្រាចារ្យ សមាគមគ្រូបង្រៀនឯករាជ្យកម្ពុជា សម្ព័ន្ធភាពសហជីពកម្ពុជា សហព័ន្ធសហជីពកម្មករ សំណង់កម្ពុជា សហព័ន្ធកម្មករសំណង់កម្ពុជា។ ក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈបានអះអាងថា CCU គ្មានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ជាសហជីពទេ ពីព្រោះវាមានសមាគមដែលគ្មាននិយាយនៅក្នុងច្បាប់ការ ងារទេ។

រដ្ឋាភិបាលបានអនុញ្ញាតឱ្យមានក្នុងសកម្មភាពច្រើននៅក្នុងរោងចក្រ ប៉ុន្តែ បានបដិសេធការស្នើសុំរបស់ កម្មករក្នុងការរៀបចំក្បួនដង្ហែរបាតុកម្មនៅក្រៅទីតាំងរោងចក្រ។ ក្នុងពេលធ្វើក្នុងកម្មដែលបានកើតឡើងនៅ រដ្ឋធានី នគរបាលបានចូលអន្តរាគមតែនៅពេលដែលកម្មករបិទផ្លូវធំៗនៅទីក្រុងភ្នំពេញតែប៉ុណ្ណោះ។

មានរបាយការណ៍គួរអោយជឿទុកចិត្តថា មានការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញប្រឆាំងនឹងសហជីពពីសំណាក់ និយោជក រួមទាំងការបណ្តេញមេដឹកនាំសហជីពក្នុងរោងចក្រកាត់ដេរ និងសហគ្រាសផ្សេងទៀតចេញពីការ ងារផងដែរ។ មេដឹកនាំសហជីពប្រមាណជា ៣៥ នាក់បានអះអាងថា ខ្លួនត្រូវបានថៅកែបណ្តេញចេញពី ការងារ ឬព្យួរការងារដោយមិនមានមូលហេតុនៅក្នុងអំឡុងពេល៧ខែដំបូងនៃឆ្នាំរបាយការណ៍នេះ។ នៅក្នុង រោងចក្រមួយចំនួន ថៅកែទំនងជាបានបង្កើត ឬគាំទ្រសហជីពដែលគាំទ្រថៅកែ ឬបន្ថយឥទ្ធិពលមេដឹកនាំ សហជីព ដោយបង្កបញ្ហាដល់ការងាររបស់ពួកគេ។

ទោះបីជាបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ការពារក្នុងករណីការសងសឹកក៏ដោយ ក៏មានរបាយការណ៍គួរអោយជឿ ទុកចិត្តបានថា កម្មករ-និយោជិតត្រូវបានបណ្តេញចេញពីការងារដោយឈរលើមូលដ្ឋានមិនពិត បន្ទាប់ពីពួក

គេបានរៀបចំ ឬចូលរួមនៅក្នុងក្រុម។ ទោះបីជាក្រុមភាគច្រើនមិនស្របច្បាប់ក៏ដោយ តែការចូលរួម នៅក្នុងក្រុមមិនស្របច្បាប់មិនមែនជាហេតុផលដែលអាចទទួលយកបានតាមផ្លូវច្បាប់ សំរាប់បណ្តេញ កម្មករ-និយោជិតចេញពីការងារឡើយ។ នៅក្នុងករណីភាគច្រើន និយោជកបានដាក់សម្ពាធលើក្រុមកម្ម ទទួលយកសំណង និងឈប់ពីការងាររបស់ខ្លួន។

មានដំណោះស្រាយសម្រាប់បញ្ហានៃការបណ្តេញចេញពីការងារបែបនេះ តែគ្មានដំណោះស្រាយ ណាមួយដែលមានប្រសិទ្ធភាពពិសេសនោះទេ។ ក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈអាចចេញបទ បញ្ជាឱ្យប្រគល់ការងារទៅឱ្យកម្មករ-និយោជិតវិញបាន ប៉ុន្តែជារឿយៗ បទបញ្ជាទាំងនេះបានបង្កឱ្យមាន ការដាក់សម្ពាធពីថែកឱ្យកម្មករឈប់ពីការងារ ជាមួយនឹងការទូទាត់លុយទៅវិញ។ ពេលខ្លះ ថែក មិនបានគោរពសាលក្រមរបស់តុលាការអោយទទួលយកកម្មករអោយចូលធ្វើការវិញទេ ដូចក្នុងករណីដែល បានកើតឡើងចំពោះក្រុមនៅសហគ្រាស Tau Yang នៅក្នុងអំឡុងពេលនៃរដូវក្តៅ។

ខ. ការហាមឃាត់មិនអោយមានការងារដោយបង្ខំ ឬការងារបែបកាតព្វកិច្ច

ច្បាប់ហាមប្រាមមិនអោយមានការងារដោយបង្ខំ ឬជាកាតព្វកិច្ចទេ ប៉ុន្តែ មានការរាយការណ៍ថា ការធ្វើដូច្នោះមានឡើងនៅក្នុងការងារតាមផ្ទះ និងនៅក្នុងវិស័យក្រៅផ្លូវការ។ កុមារនៅក្នុងគ្រួសារក្រីក្រនៅតែ ប្រឈមនឹងហានិភ័យ ដោយសារពេលខ្លះ គ្រួសារអ្នកមានបានបោកបញ្ឆោតល្ងង់លោមដោយនិយាយថា ជួល ឱ្យធ្វើជាអ្នកបម្រើតាមផ្ទះ ប៉ុន្តែគោលបំណងគឺដើម្បីរំលោភបំពាន និងកេងប្រវ័ញ្ចពួកគាត់។ មានការនិយាយ ផងដែរពីការបង្ខំអោយធ្វើពលកម្មក្នុងផ្នែកនេសាទ កសិកម្ម និងផ្នែកសំណង់។ មន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលបាន រាយការណ៍ថា ការពិនិត្យលក្ខខណ្ឌការងារ និងប្រាក់បៀវត្សរបស់អ្នកបម្រើតាមផ្ទះ អ្នកធ្វើការក្នុងផ្នែក នេសាទ កសិកម្ម និងផ្នែកសំណង់នៅតែមានការលំបាកដោយសារតែលក្ខណៈក្រៅផ្លូវការនៃការងាររបស់ គេ។

សូមចូលមើល *របាយការណ៍ស្តីពីការជួញដូរមនុស្ស* របស់ក្រសួងការបរទេសសហរដ្ឋអាមេរិក តាមគេហទំព័រ www.state.gov/j/tip ។

គ. ការហាមឃាត់ចំពោះពលកម្មកុមារ និងអាយុធ្វើការងារអប្បបរមា

ច្បាប់កំណត់ថា អាយុធ្វើការងារអប្បបរមាគឺ ១៥ ឆ្នាំ ហើយសម្រាប់ការងារដែលមានគ្រោះថ្នាក់ អាយុអប្បបរមានេះគឺ ១៨ ឆ្នាំ។ ច្បាប់អនុញ្ញាតឱ្យកុមារអាយុចន្លោះពី ១២ ទៅ ១៥ឆ្នាំ ចូលរួមក្នុង “ការងារ ស្រាល” ដែលជាការងារមិនមានគ្រោះថ្នាក់ដល់សុខភាពរបស់កុមារទាំងនោះ ក៏ដូចជាមិនប៉ះពាល់ដល់ការ សិក្សា។ ច្បាប់កំណត់ថា ម៉ោងការងាររបស់កុមារអាយុ ១២ ទៅ ១៥ឆ្នាំ មិនអាចលើសពី ៤ ម៉ោងក្នុងមួយ ថ្ងៃឡើយ សម្រាប់ថ្ងៃសិក្សា និង ៧ ម៉ោងក្នុងមួយថ្ងៃ សម្រាប់ថ្ងៃឈប់សម្រាក ហើយហាមឃាត់ការធ្វើការ នៅចន្លោះពីម៉ោង ៨:០០ យប់ ដល់ម៉ោង ៦:០០ព្រឹក។ រដ្ឋាភិបាលក៏ហាមឃាត់ការទទួលកុមារឱ្យបម្រើ ការងារនៅក្នុងវិស័យ ដែលមានហានិភ័យចម្បងដល់សុវត្ថិភាព ឬហានិភ័យសុខភាពចំពោះអនីតិជន។

ក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈមានការទទួលខុសត្រូវក្នុងការធ្វើអធិការកិច្ចលើពលកម្ម កុមារ ទាំងក្នុងវិស័យសេដ្ឋកិច្ចផ្លូវការ និងក្រៅផ្លូវការ ប៉ុន្តែ អធិការការងាររបស់ក្រសួងនេះមិនបានធ្វើ អធិការកិច្ចក្នុងវិស័យសេដ្ឋកិច្ចក្រៅផ្លូវការ ឬពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់នៅក្នុងឧស្សាហកម្មខុសច្បាប់ទេ ដូចជានៅ តាម រោងចក្រកាត់ដេរដែលមិនចុះបញ្ជីការ និងបើកដំណើរការដោយមិនមានអាជ្ញាប័ណ្ណពីក្រសួងការងារ និង បណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ និងក្រសួងពាណិជ្ជកម្មជាដើម។ នៅក្នុងវិស័យផ្លូវការ អធិការការងារបានធ្វើការ ពិនិត្យជាប្រចាំចំពោះឧស្សាហកម្មមួយចំនួន ដូចជាវិស័យកាត់ដេរ (ដែលមានបញ្ហាពលកម្មកុមារតិចតួច ប៉ុណ្ណោះ) ប៉ុន្តែ នៅក្នុងឧស្សាហកម្មមួយចំនួនទៀតដែលអាចមានពលកម្មកុមារខ្ពស់បំផុត ការធ្វើអធិការកិច្ច ការងារកើតឡើងតែក្នុងករណីដែលមានពាក្យបណ្តឹងប៉ុណ្ណោះ។ មានអធិការការងារចំនួន ១២ នាក់នៅក្នុង រាជធានីភ្នំពេញ និង ២៧នាក់ នៅថ្នាក់ក្រុង និងខេត្ត ដែលទទួលបន្ទុកបញ្ហាពលកម្មកុមារ។ ចំនួនអធិការការ ងារទាំងនេះមិនគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការពង្រឹងការអនុវត្តច្បាប់ពាក់ព័ន្ធឡើយ។ ច្បាប់ការងារចែងអំពីការដាក់ពិន័យ ចំនួនពី ៣១ ទៅ ៦០ ដង នៃប្រាក់ឈ្នួលប្រចាំខែ ចំពោះចុងចោទដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទរំលោភលើ បទបញ្ញត្តិស្តីពីពលកម្មកុមារ។

ពលកម្មកុមារមានច្រើនក្នុងផ្នែកកសិកម្ម សិប្បកម្មផលិតឥដ្ឋ ការលីសែង ការដ្ឋានផលិតអំបិល សិប្បកម្មកែច្នៃបង្ការ វិស័យនេសាទ ការងារតាមផ្ទះ និងផលិតកម្មកៅស៊ូ។ កុមារក៏មានធ្វើជាអ្នកសុំទាន អ្នកដើរលក់តាមផ្លូវ អ្នកខាត់ស្បែកជើង និងអ្នកដើររើសរបស់អេតចាយផងដែរ។ ពលកម្មកុមារក៏ត្រូវបាន គេរាយការណ៍ថា មាននៅក្នុងវិស័យកាត់ដេរសំលៀកបំពាក់ និងស្បែកជើង ក៏ដូចជាវិស័យបដិសណ្ឋារកិច្ច ផងដែរ ប៉ុន្តែ មានកម្រិតទាប។

សូមចូលមើល របកគំហើញស្តីពីទម្រង់ផ្តល់នៃពលកម្មកុមារ របស់ក្រសួងការងារសហរដ្ឋអាមេរិក នៅគេហទំព័រ www.dol.gov/ilab/programs/ocft/tda.htm ។

ឃ. លក្ខខណ្ឌការងារដែលអាចទទួលយកបាន

ច្បាប់តម្រូវឱ្យក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈកំណត់ប្រាក់ឈ្នួលអប្បបរមាក្នុងវិស័យ កាត់ដេរ ដោយផ្អែកលើអនុសាសន៍របស់គណៈកម្មាធិការប្រឹក្សាការងារ។ ប្រាក់ឈ្នួលប្រចាំខែអប្បបរមាមាន ចំនួន ២៤៤.០០០រៀល (ប្រហែលជា ៦១ដុល្លារអាមេរិក)។ គិតមកត្រឹមថ្ងៃទី ១ ខែមករា កម្មករកាត់ដេរ សំលៀកបំពាក់ និងស្បែកជើងបានទទួលប្រាក់បន្ថែមចំនួន ២០ ០០០ រៀលទៀត (៥ ដុល្លារអាមេរិក) ក្នុងមួយ ខែសំរាប់សុខភាព។ នៅថ្ងៃទី ១១ ខែកក្កដា គណៈកម្មាធិការប្រឹក្សាការងារបានកំណត់ថា កម្មករកាត់ដេរ សំលៀកបំពាក់ និងស្បែកជើងនឹងទទួលបានប្រាក់បន្ថែមចំនួន ២៧៥០០ រៀល (៧ ដុល្លារអាមេរិក) បន្ថែមទៀត ក្នុងមួយខែ សំរាប់ថ្លៃធ្វើដំណើរ និងការស្នាក់នៅ និងប្រាក់ចំនួន ៤០០០០ រៀល (១០ ដុល្លារអាមេរិក) បន្ថែម ទៀតក្នុងមួយខែ ចំពោះការមកធ្វើការទៀងទាត់។ ប្រាក់បន្ថែមទាំងពីរនេះបានចូលជាធរមាននៅថ្ងៃទី ១ ខែ កញ្ញា។ ច្បាប់នេះមិនកំណត់ប្រាក់ឈ្នួលអប្បបរមាសម្រាប់វិស័យផ្សេងទៀតឡើយ។ ធនាគារពិភពលោក កំណត់ប្រាក់ចំណូលត្រឹម ៥.០០០រៀល (១,២៥ដុល្លារអាមេរិក) ក្នុងមួយថ្ងៃជាកម្រិតខ្សែបន្ទាត់ភាពក្រីក្រ។

ច្បាប់ថែមថា កន្លែងធ្វើការគួរមានស្តង់ដារសុខភាព និងសុវត្ថិភាពគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីផ្តល់សុខមាលភាព ដល់កម្មករ-និយោជិត។ ច្បាប់មានថែមអំពីការពិន័យដែរ ប៉ុន្តែ មិនមានបទប្បញ្ញត្តិជាក់លាក់ដើម្បីការពារ កម្មករ-និយោជិត ដែលតវ៉ាអំពីលក្ខខណ្ឌមិនមានសុវត្ថិភាព ឬប៉ះពាល់ដល់សុខភាពឡើយ។

រដ្ឋាភិបាលមិនបានពង្រឹងការអនុវត្តស្តង់ដារពាក់ព័ន្ធនឹងសំណងម៉ោងការងារ និងសំណងការងារ ថែមម៉ោង ឱ្យមានប្រសិទ្ធភាពឡើយ។ កម្មករ-និយោជិតបានរាយការណ៍ថា ជារឿយៗ ការងារថែមម៉ោង មានចំនួនលើសលុបពេក ហើយពេលខ្លះជាការតម្រូវឱ្យធ្វើតែម្តង។ នៅក្រៅពីឧស្សាហកម្មកាត់ដេរ បទប្បញ្ញត្តិ ស្តីពីម៉ោងការងារ កម្រិតត្រូវបានអនុវត្តណាស់។ ការងារថែមម៉ោងមិនទៅតាមការស្ម័គ្រចិត្តនៅតែជាបញ្ហា មួយ គ្រាន់តែមានការថយចុះនៅអំឡុងឆ្នាំនៃរបាយការណ៍នេះ។ និយោជកបានបង្ខិតបង្ខំឱ្យនិយោជិតធ្វើ ការងារ។ ជារឿយៗ បុគ្គលិកកម្មករប្រឈមមុខនឹងការពិន័យ ការបណ្តេញចេញពីការងារ ឬការបាត់បង់ ប្រាក់ឧបត្ថម្ភ ប្រសិនបើពួកគេបដិសេធមិនធ្វើការងារថែមម៉ោង។

រដ្ឋាភិបាលបានពង្រឹងការអនុវត្តស្តង់ដារដែលត្រូវបានកំណត់ដោយមិនបានខ្ជាប់ខ្ជួនទេ ម្យ៉ាងដោយសារខ្វះបុគ្គលិកដែលមានជំនាញ និងខ្វះឧបករណ៍។ នាយកដ្ឋានអធិការកិច្ចការងាររបស់ក្រសួងការងារ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈគឺជាទីភ្នាក់ងារពង្រឹងការអនុវត្តដ៏ចម្បងមួយ ហើយនៅអំឡុងឆ្នាំនេះ ទីភ្នាក់ងារបានចេញការព្រមានចំនួន ២០៦ ដល់ក្រុមហ៊ុន ទាក់ទងនឹងការរំលោភលើច្បាប់ការងារ ក្នុងរយៈពេល ៧ ខែដំបូង។ អធិការការងារចំនួន ១៦០ នាក់របស់ទីភ្នាក់ងារនេះបានចុះធ្វើអធិការកិច្ច។ ក្នុងពេលថ្មីៗនេះ ក្រសួងបានបង្កើនចំនួនអ្នកធ្វើអធិការ ដែលជាការឆ្លុះបញ្ចាំងពីការសង្កត់ធ្ងន់ថ្មីមួយទៅលើការធ្វើអធិការ ប៉ុន្តែ អំពើពុករលួយ និងការដាក់ពិន័យមិនគ្រប់គ្រាន់បានបន្តបង្កាក់ដល់ប្រសិទ្ធភាពការងារនេះ។

ក្នុងការងារជាក់ស្តែង រដ្ឋស និងបញ្ហាសុខភាពពាក់ព័ន្ធនឹងការបំពេញការងារកើតមានជាទូទៅ។ រោងចក្រកាត់ដេរធំៗភាគច្រើនដែលផលិតសម្រាប់ទីផ្សារនៅក្នុងប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍បានបំពេញតាមស្តង់ដារសុខភាព និងសុវត្ថិភាពបានខ្ពស់គួរសម ដោយសារតែជាលក្ខខណ្ឌកិច្ចសន្យារបស់ខ្លួនជាមួយអ្នកទិញ។ ចំណែកវាលក្ខខណ្ឌការងារនៅក្នុងរោងចក្រខ្នាតតូច និងសិប្បកម្មវិញ មានលក្ខខណ្ឌមិនល្អទេ ហើយជារឿយៗ មិនបានបំពេញស្តង់ដារអន្តរជាតិឡើយ។ មាន ៥៩៤៨ ករណីរដ្ឋស ពេលកំពុងបំពេញការងារ និងមានស្លាប់ចំនួន ២៦ នាក់ ពេលកំពុងបំពេញការងារនៅអំឡុង ៦ ខែដំបូងនៃឆ្នាំរបាយការណ៍នេះ។

ចំនួនសន្លប់ទាំងក្រុមៗនៅក្នុងរោងចក្រមានការថយចុះពីឆ្នាំមុន។ ដោយគិតមកត្រឹមខែធ្នូ កម្មករនិយោជិតប្រមាណជា ២១០៧ នាក់បានដួលសន្លប់នៅតាមរោងចក្រស្បែកជើង និងរោងចក្រកាត់ដេរសំលៀកបំពាក់ចំនួន ២៩ ។ បើប្រៀបធៀបនឹងឆ្នាំ ២០១១ គឺមានប្រមាណ ២៤០០ នាក់។ នៅថ្ងៃទី ១៣ ខែកុម្ភៈ មានកម្មករចំនួន ៣០ នាក់បានសន្លប់ ហើយមាន ១៣០ នាក់ផ្សេងទៀតបាននិយាយថា វិលមុខ នៅរោងចក្រកាត់ដេរសំលៀកបំពាក់ Nanguo ។ ឧប្បត្តិហេតុនោះ តាមសេចក្តីវាយការណ៍មកថា បណ្តាលមកពីក្លិនមិនល្អដោយសាររោងចក្រហាប់ខ្យល់។ នៅថ្ងៃទី ២៥ ខែឧសភា កម្មករចំនួនជាង ២០០ នាក់នៅរោងចក្រ Sixplus ក្នុងខេត្តកណ្តាលបានសន្លប់ដោយសារហេរហត់ វិលមុខ ក្អក និងឈឺពោះ។ គណកម្មាធិការផ្នែកសុវត្ថិភាពនៅកន្លែងការងារបានបន្ទោសទៅលើចំណីអាហារ ហើយបានអះអាងថា មានតែកម្មករចំនួន ៧២ នាក់តែប៉ុណ្ណោះដែលបានសន្លប់។ នៅថ្ងៃទី ២៨ ខែឧសភា កម្មករជាង ៧០ នាក់នៅរោងចក្រកាត់ដេរ Anful ក្នុងខេត្តកំពង់ស្ពឺក៏បានដួលសន្លប់ផងដែរ។ បុព្វហេតុនៃការដួលសន្លប់ទាំងក្រុមនោះគឺដោយសារស្ថានភាពខ្វះអនាម័យ និងក្លិនមិនល្អពីកន្លែងចិញ្ចឹមមាននៅក្បែរខាង។ នេះបើតាមសំដីរបស់លោកជា មុនីប្រធានសហជីពសេរី។ កម្មវិធីស្តីពីរោងចក្រនៅកម្ពុជាបានធ្វើយុទ្ធនាការការពារការដួលសន្លប់ ដើម្បីលើកកំពស់ការយល់ដឹងក្នុងចំណោមកម្មករទៅលើបុព្វហេតុដែលអាចធ្វើអោយមានការដួលសន្លប់ ដូចជា

អាហាររូបត្ថម្ភ និងសុខភាពកម្មករមិនល្អ ខ្យល់ចេញចូលក្នុងរោងចក្រមិនល្អ កំដៅខ្លាំងពេក និងវិធីធ្វើយ៉ាងណា ដើម្បីការពារកុំអោយមានករណីបែបហ្នឹងកើតឡើង។

នៅ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០១១ រដ្ឋាភិបាលបានបង្កើតយុទ្ធសាស្ត្រជាតិគាំពារសង្គម (NSPS) សម្រាប់ជនក្រីក្រ និងជនងាយរងគ្រោះ ដែលគ្រោងថានឹងនៅតែមានសុពលភាពរហូតដល់ឆ្នាំ២០១៥។ យុទ្ធសាស្ត្រជាតិគាំពារសង្គមនេះមានទស្សនវិស័យសម្រេចឲ្យបាននូវ “ប្រព័ន្ធជាតិគាំពារសង្គមថ្នាក់ជាតិដ៏មានប្រសិទ្ធភាព តម្លៃសមស្រប និងប្រកបដោយនិរន្តរភាព” ដោយមានការរៀបចំកម្មវិធីមួយចំនួនសំដៅបញ្ចប់ភាពក្រីក្ររ៉ាំរ៉ៃ ភាពអត់ឃ្លាន និងភាពគ្មានការងារធ្វើ។ រដ្ឋាភិបាលបានប្តេជ្ញាកាត់បន្ថយអត្រាភាពក្រីក្រពី ២៥,៨ភាគរយ នៅឆ្នាំ២០១០ មកត្រឹម ១៩,៥ភាគរយ នៅឆ្នាំ២០១៥ ខាងមុខនេះ។

រដ្ឋធម្មនុញ្ញបានចែងថា ពលរដ្ឋខ្មែរទាំង ២ ភេទទទួលបានប្រាក់បៀវត្សស្មើគ្នា ចំពោះការងារដូចគ្នា។ នៅថ្ងៃទី ៣ ខែតុលា អនុស្សាវរណៈនៃការយោគយល់មួយត្រូវបានចុះហត្ថលេខារវាងសមាគមរោងចក្រកាត់ដេរកម្ពុជា និងសហព័ន្ធសហជីពចំនួន ៨ ដែលអ្នកសង្កេតការជាច្រើនជឿថា អាចនាំអោយមានការចរចាឈានទៅសំរេចបានអនុសញ្ញារួម និងការថយចុះនៃកូដកម្ម។ អនុស្សាវរណៈនៃការយោគយល់នេះកំណត់អោយរោងចក្រ និងកម្មករទទួលយកការសំរេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាអាជ្ញាកណ្តាលដែលត្រូវបានបង្កើតមករួមហើយ។